مفهومى ايساغوجى

مفهوم ولدية من الآداب

٤٤٤٩

١ ــ دن ١١ قدر مفهوم ايساغوجى

١١ ــ دن ١٨ قدر مفهوم قريم

١٨ ــ دن ٢٨ قدر مفهوم وجيزى علاقه

٢٨ ــ دن ٥٧ قدر مفهوم ولديه من الآداب

قسم فقطه دن

٥٧

١٣

T. C.
İSTANBUL
Fatih Kütüphanesi
SAYI

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kı. Fatih
Yeni
Eski kayıt no 3239

K. 3337

دلالت لفظیه اوچ دورلودر

ایساغوجی لفظلر وضع سببیله معنی سنک
تمامی اوزرینه دلالتنه دلالت مطابقی دیرلر
اگر معناسنک جزئی اولوب او جزئک برینک
اوزرینه دلالتنه دلالت تضمنی دیرلر
اگر اصل معنایه ذهنده
لازم گلان معنی اوزرینه دلالتنه دلالت
التزامی دیرلر انسان لفظی گبی زیرا بو لفظ
انسان معناسی اولان حیوان ناطق مجموعی اوزرینه
دلالت ایدر مطابقتله ایکیسنک بری
اوزرینه دلالت ایدر تضمنله قابل علم ایله
صنعت کتابت اوزرینه دلالت ایدر التزامیله
بوندنصکره لفظ یا مفرددر اوده شول
برشیدرکه لفظنک جزئیله معناسنک جزئی

دلالت لفظیه: مطابقی — تضمنی — التزامی

لفظ: مفرد — مؤلف

مفرد: کلی — جزئی

جزئی اوزرینه دلالت مراد اولنمیه انسان
لفظی گبی یا مؤلفدر اوده شول برشیدرکه
لفظنک جزئیله معناسنک جزئی اوزرینه
دلالت مراد اولنه رامی الحجارة گبی و
مفرد یا کلیدر اوده شول برشیدرکه انک مفهومنک
نفس تصوری شرکتی واقع اولمه سندن منع
(تعریف الانسان حیوان الناطق)
ایلمیه انسان لفظی گبی یا جزئیدر
اوده شول برشیدرکه انک مفهومنک
نفس تصوری شرکتی واقع اولمه سندن
منع ایلیه زید لفظی گبی دخی کلی
یا ذاتیدر اوده شول برشیدرکه جزئیاتنک
حقیقتنه داخل اوله انسانه نسبته [?]
(تعریف الحیوان جسم نام حساس متحرک بالارادة)
نسبت ایله حیوان گبی یا عرضیدر اوده

کلی: ذاتی — عرضی

ذاتی

جنسی — فصل — نوع

شول برشیدرکه جزئیاتنک حقیقتنده

داخل اولمیه انسانه نسبت ایله ضاحک

کبی دخی ذاتیده یا ماهُوَنِك جوابنده محضا

شرکة حسبیله مقولدر انسانه فرسه نسبت

ایله حیوان کبی دخی بویله اولان مقول جنسدر

دخی جنسك تعریفی شول بر کلیدرکه قول

ذاتی اولدیغی حالده ماهُوَنِك جوابنده حقیقتری

مختلف اولان برالای کثیرین اوزرینه مقولدر

یا ماهُوَنِك جوابنده خصوصیة شرکت حسبیله

معا مقولدر زیده عمره نسبت ایله انسان کبی

دخی بویله اولان مقول نوعدر دخی نوعك

تعریفی شول بر کلیدرکه ماهُوَنِك جوابنده

حقیقتده دکل عدده مختلف اولان برالای

برالای کثیرین اوزرینه مقولدر یا ماهُوَنِك

جوابنده مقول دکلدر بلکه ایُّ شیءٍ هو فی ذاته

جوابنده مقولدر دخی بویله اولان مقول شول

بر ذاتیدرکه شیء جنسنده مشارك اولدیغی

شیلردن تمییز ایدر انسانه نسبت ایله ناطق

کبی دخی بویله اولان مقول فصلدر دخی

فصلك تعریفی شول بر کلیدرکه ایُّ شیءٍ هو فی ذاته

نك جوابنده دینلان شی اوزرینه مقولدر دخی

عرضی یا ماهیتدن انفکاکی ممتنعدر اشته او عرض لازمدر

یاخود ماهیتدن انفکاکی ممتنع دکلدر اشته او عرضی

مفارقدر بونلردن هر برلری یا حقیقت واحده یه

مختصدر اشته او عرض خاصه دیر بالقوه بالفعل

انسانه نسبت ایله ضاحك کبی دخی عرضی

عرضی

عرض خاصه — عرض عامه

لازم — مفارق — لازم — مفارق

خاصه‌سك تعريفى شول بر كليدركه قول عرضى اولديغى
حالده حقيقت واحده‌دن مختلف اولانلر اوزرينه
حمل اولنور ياخود بريله فوقنده اولان حقيقتلره
شاملدر كتبة او عرضى عامدر بالقوة بالفعل انسانه
وحيواناتدن اولنجى انسانلك غيريه نسبت ايله
متنفس كبى دخى عرضى عامك تعريفى شول بر
كليدركه قول عرضى اولديغى حالده برالاى حقيقتلرى
مختلف اولانلريك مختلف اولانلر اوزرينه حمل
اولنور بو قول شارح بابيدر حد شول بر قولدركه
شيئك ماهيتى اوزرينه دلالت ايديجيدر دخى
حد شول بر تعريفدركه شيئك جنسى قريبى ايله فصل
قريبندن تركيب ايدر انسانه نسبت ايله حيوان
ناطق كبى دخى بو يله اولان تعريف حد تام

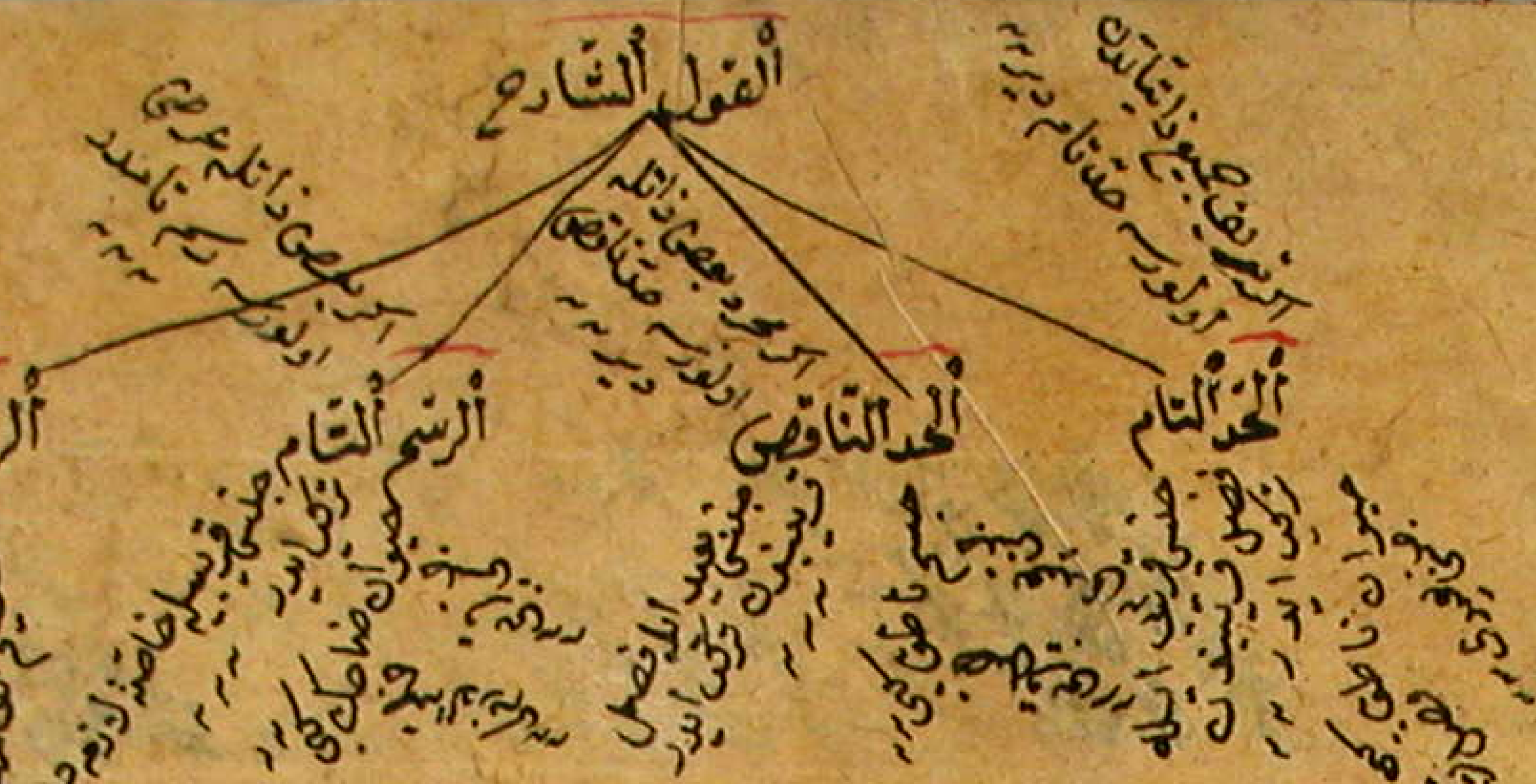

حد تامدر دخى حد ناقص شول بر قولدركه
شيئك جنس بعيد يله فصل قريبندن تركيب
ايدر انسانه نسبت ايله جسم ناطق كبى
دخى رسم تام شول بر قولدركه شيئك جنسى
قريبيله خاصه‌سندن تركيب ايدر
انسانى تعريفده حيوان ضاحك كبى
دخى رسم ناقص شول بر قولدركه جمله سى حقيقت
واحده يه مختص اولان عرضياتدن تركيب ايدر
بزم انسانى تعريفده انّه ماشٍ على قدميه
عريض الاظفار بادى البشرة مستقيم القامة
ضحّاك بالطبع قولمز كبى بو قضايا بابيدر
قضيه شول بر قولدركه انك قائلنه صادق
ياخود كاذبدر ديمك لك صحيح اوله دخى قضيه

یا حملیه دیر برنم زید کاتب قولیمز کبی یا شرطیه
متصله دیر برنم ان کانت الشمس طالعة فالنهار
موجود قولیمز کبی یا شرطیه منفصله دیر
برنم العدد اما ان یکون زوجا او فردا قولیمز کبی
دخی حملیه دن جزء اوله موضوع جزء ثانیه محمول
تسمیه اولنور دخی شرطیه دن جزء اوله مقدم
جزء ثانیه تالی تسمیه اولنور دخی قضیه
یا موجبه دیر برنم زید کاتب قولیمز کبی
یا سالبه دیر برنم زید لیس بکاتب قولیمز کبی
بونلردن هر بردلری یا مخصوصه دیر برنم ذکر
ایتدیکمز مثاللر کبی یا خود کلیه مسوره
دیر برنم کل انسان کاتب ولا شیء من الانسان
بکاتب قولیمز کبی یا خود جزئیه مسوره دیر

دیر برنم بعض الانسان کاتب وبعض الانسان
لیس بکاتب قولیمز کبی یا خود بونلر کبی اولمامقدر
بونه مهمله تسمیه اولنور برنم الانسان کاتب
والانسان لیس بکاتب قولیمز کبی دخی متصله
یا لزومیه دیر برنم ان کانت الشمس طالعة فالنهار
موجود قولیمز کبی یا اتفاقیه دیر برنم ان کان
الانسان ناطقا فالحمار ناهق قولیمز کبی دخی
منفصله یا حقیقیه دیر برنم العدد اما زوج
واما فرد قولیمز کبی کته بو مانعة الجمع والخلو معا
دیر یا مانعة الجمع فقط دیر برنم هذا الشیء اما
شجر او حجر قولیمز کبی یا مانعة الخلو فقط دیر
برنم زید اما ان یکون فی البحر واما ان لا یغرق
قولیمز کبی دخی کاهیجه قضیه منفصله لر اجزاء

صاحبی اولور برنم العدد اما زائد اونا قص
او مسا و قولیمز کبی بو تناقض بابدر تناقض
ایکی قضیه نك ایجاب سلبده مختلف اولمسیدر
شول حیثیتله سلوبس اولدوغی حالده کم او اختلاف
ذاتنده ایجون احدهمانك صادق آخرینك کاذب
اولمسی اقتضا ایلیه برنم زید کاتب و زید لیس
بکاتب قولیمز کبی دخی بو تناقض تحقق ایلمز
الا قضیتینك موضوع محمولده زمان مکانده اضافه
قوه فعلده جزء کلده شرطده اتفاقندن صکره تحقق
ایدر دخی موجبهء کلیه نك نقیضی اولدی ایجی
سالبهء جزئیه اولدی برنم کل انسان حیوان
وبعض الانسان لیس بحیوان دخی سالبهء کلیه نك
نقیضی اولدی ایجی موجبهء جزئیه اولدی برنم

برنم لا شیء من الانسان بحیوان وبعض الانسان
حیوان قولیمز کبی امدی محصوراتدن ایکی قضیه
بیننده تناقض تحقق ایلمز الا او ایکی قضیه کلیت
جزئیتده اختلافندن صکره تحقق ایدر زیرا
ایکی کلیه کاهیجه کاذب اولورلر برنم کل انسان
کاتب ولا شیء من الانسان بکاتب قولیمز کبی
دخی ایکی جزئیه کاهیجه صادق اولورلر برنم
بعض الانسان کاتب وبعض الانسان لیس
بکاتب قولیمز کبی دخی عکس موضوع محمول محمول
موضوع قلمقدر ایجاب سلبك تصدیق تکذیبك
حالی اوزره بقاسیله بیله دخی موجبهء کلیه
کندی کبی موجبهء کلیه یه منعکس اولماز زیرا
برنم کل انسان حیوان قولیمز صادق اولورده

كل حيوان انسان قوليمز صادق اولماز بلكه
جزئيه يه منعكس اولور زيرا بزلر كل انسان
حيوان ديديكمز وقتلرده بعض الحيوان انسان
قوليمز صادق اولور زيرا بو صورتده بز بر شى
بولورزكه اوشى انسانيت ايله حيوانيت
ايله موصوف اولمش اولور اويله اولوجق بعض
الحيوان انسان صادق اولور دخى موجبهٔ
جزئيه كيرو ده كچن كبى شو حجت ايله جزئيه يه
منعكس اولور دخى سالبهٔ كليه سالبهٔ كليه يه
منعكس اولور اشته بو كتد وهصنده مبيندر
زيرا لاشىء من الانسان بحجر صادق اولدوغى وقتده
لاشىء من الحجر بانسان ده صادق اولور دخى
سالبهٔ جزئيه ايچون عكس لزوم يوقدر زيرا بعض

بعض الحيوان ليس بانسان صادق اولورده بونك
عكسى صادق اولماز بو قياس بابدر قياس
شول بر قولدر كه اقوالدن مركب اوله نه وقتده
او اقوال تسليم اولنسه او اقوالك ذاتندن ايچون
بر قول آخر لازم كله دخى قياس يا اقترانيدر
بزم كل جسم مؤلف وكل مؤلف محدث فكل
جسم محدث قوليمز كبى يا استثنائيدر بزم
ان كانت الشمس طالعة فالنهار موجود لكن
الشمس طالعة فالنهار موجود ولكن النهار
ليس بموجود فالشمس ليست بطالعة قوليمز كبى
دخى قياسك ايكى مقدمه لرى يا زياده مقدمه لرى
بينده مكرر اولان جزئنه حد اوسط تسميه
اولنور دخى مطلوبك موضوعنه حد اصغر

ومحمولنه حد اکبر تسمیه اولنور دخی شول
مقدمه‌که انده حد اصغر اوله او مقدمیه صغری
تسمیه اولنور دخی شول مقدمه‌که انده حد
اکبر اوله او مقدمیه کبری تسمیه اولنور دخی
صغری ایله کبریدن مرکب اولان هیئته شکل
تسمیه اولنور دخی اشکال دورتدر زیرا حد
اوسط اگر صغریده محمول کبریده موضوع اولورسه
او شکل اولدر اگر بونك عکسی اولورسه او شکل
رابعدر اگر ایکیسنده موضوع اولورسه او شکل
ثالثدر اگر ایکیسنده محمول اولورسه او شکل
ثانیدر اشته منطقده ذکر اولنان اشکال اربعه
بونلردر دخی شکل رابع طبیعتدن بعیددر قطعا
دخی شول آدم که انك ایچون عقل سلیم

صورت شکل ثانی طریقی
کل انسان حیوان ولاشیء من الفرس بحیوان فلاشیء من الانسان بفرس شکل اوله ردینك طریقی
کل انسان حیوان ولاشیء من الحیوان بفرس فلاشیء من الانسان بفرس
صورت شکل ثالث
کل انسان حیوان وکل انسان ناطق فبعض الحیوان ناطق شکل اوله ردینك طریقی
کل حیوان انسان وکل انسان ناطق فبعض الحیوان ناطق
صورت شکل رابع
کل انسان حیوان وکل ناطق انسان فبعض الحیوان ناطق شکل اوله ردینك طریقی
کل انسان حیوان وکل انسان حیوان فبعض الحیوان ناطق
یاخود مقدمتین عکسیله دیر
کل حیوان انسان وکل انسان ناطق
فبعض الحیوان ناطق

سلیم طبع مستقیم اوله اوآدم شکل ثانیی شکل
اوله ردّه محتاج اولماز دخی شکل ثانی
نتیجه ویرمز انجق مقدمتیننك ایجاب سلبده
اختلافی عندنده نتیجه ویرور دخی شکل
اول علومك معیاری قلندی امر بویله اولدیسه
بن ایمدی بو مقامده ایراد ایده‌رین شوقدر
دستور قلنسون ایچون دخی آندن مطلوب
نتیجه ویرلسون ایچون دخی شکل اولك انتاجینك
شرطی ایجاب صغری کلیة کبریدر دخی آنك
ضروب منتجه‌سی دورتدر ضرب اول بزم کل جسم
مؤلف وکل مؤلف محدث فکل جسم محدث دخی
ضرب ثانی بزم کل جسم مؤلف ولاشیء من المؤلف
بقدیم فلاشیء من الجسم بقدیم قولیمز کبی دخی

٨

ضرب ثالث برنم بعض الجسم مؤلف وكل مؤلف
حادث فبعض الجسم حادث دخى ضرب رابع
برنم بعض الجسم مؤلف ولاشئ من المؤلف
بقديم فبعض الجسم ليس بقديم قوليمز كبى دخى
قياس اقترانى يا حمليتيندن مركبدر كچن مثالر
كبى يا متصليتيندن مركبدر برنم ان كانت
الشمس طالعة فالنهار موجود وكلما كان النهار
موجودا فالارض مضيئة نتيجه سى ان كانت
الشمس طالعة فالارض مضيئة قوليمز كبى
يا منفصلتيندن مركبدر برنم كل عدد فهو اما
فرد او زوج وكل زوج فهو اما زوج الزوج
او زوج الفرد نتيجه سى كل عدد فهو اما فرد
او زوج الزوج او زوج الفرد قوليمز كبى يا بر حمليه

صغرى ان كانت الشمس طالعة فالنهار موجود
كبرى وكلما كان النهار موجودا فالارض مضيئة
نتيجه ان كانت الشمس طالعة فالارض مضيئة

حمليه ايله بر متصله دن مركبدر برنم كلما كان
هذا الشئ انسانا فهو حيوان وكل حيوان
جسم نتيجه سى كلما كان هذا الشئ انسانا
فهو جسم قوليمز كبى يا بر حمليه ايله بر منفصله دن مركبدر
برنم كل عدد فهو اما زوج او فرد وكل زوج فهو
منقسم بمتساويين نتيجه سى كل عدد فهو اما
فرد او منقسم بمتساويين قوليمز كبى يا بر متصله
ايله بر منفصله دن مركبدر برنم كلما كان هذا
انسانا فهو حيوان وكل حيوان فهو اما ابيض
او اسود نتيجه سى كلما كان هذا انسانا فهو
اما ابيض او اسود قوليمز كبى دخى قياس استثنائى
اسدى انده وضع اولنان قضيه شرطيه اگر متصله
اولورسه اسدى مقدمك عينني استثنا ايلنك

مدعاى هذا انسان
صغرى ان هذا ناطق
كبرى وكل ناطق انسان
نتيجه فهذا انسان

عینی نتیجه ویرور برزم ان کان هذا انسانًا
فهو حیوانٌ لکنه انسانٌ فهو حیوانٌ قولیمز
کبی دخی تالینك نقیضنی استثنا مقدمك
نقیضنی نتیجه ویرور برزم ان کان هذا
انسانًا فهو حیوانٌ لکنه لیس بحیوانٍ فهو
لیس بانسانٍ قولیمز کبی صح اگر منفصله اولورسه امدی
ایکی جزئك برینك عینی استثنا آخرك نقیضنی
نتیجه ویرور برزم اما ان یکون هذا العدد زوجًا
او فردًا لکنه فردٌ فهو لیس بزوجٍ قولیمز کبی
دخی ایکینك برینك نقیضنی استثنا آخرك عینی
نتیجه ویرور برزم دائما اما ان یکون هذا العددُ
زوجًا او فردًا لکنه لیس بزوجٍ فهو فردٌ ولکنه
لیس بفردٍ فهو زوجٌ قولیمز کبی دخی صناعات خمس

یعنی قضیهٔ شرطیه

هذا واحدٌ لانه نصف الاثنین وکل نصف الاثنین واحدٌ فهذا واحدٌ

هذا اعظم من الجزء لانه کلٌ وکل کلٍ اعظم من الجزء فهذا اعظم من الجزء

خمس جمله‌سندن بعضده برهان دخی برهان
شول بر قیاسدر که مقدماتی یقینیه‌دن مرکبدر
یقینی نتیجه ویرسون ایچون دخی یقینیات
التی قسمدر اولکسی اولیاتدر برزم الواحدُ
نصفُ الاثنینِ والکلُ اعظمُ من الجزءِ قولیمز
کبی دخی ایکنجیسی مشاهداتدر برزم الشمسُ
مشرقةٌ والنارُ محرقةٌ قولیمز کبی دخی اوچنجیسی
مجرباتدر برزم السقمونیا یسهل الصفراءَ قولیمز
کبی دخی دوردنجیسی حدسیاتدر برزم
نور القمرِ مستفادٌ من الشمسِ قولیمز کبی دخی
بشنجیسی متواتراتدر برزم محمدٌ صلی الله تعالی
علیه وسلم ادعی النبوةَ واظهر المعجزاتِ علی یدهِ
قولیمز کبی دخی التنجیسی قضایا قیاساتها معهادیر

برغم الاربعة زوجٌ قولمز كبی ذهنده حاضر
اولان حدّ اوسط سببيله اوحد اوسط كه
اربعه نك متساويين انقساميدر دخی صناعات
(شول برقياسدركه جدل)
خمسه نك ايكنجيسی جدلدر جدل مقدمات مشهوره
دن مركبدر برغم العدل حسنٌ والظلم قبيحٌ قولمز
كبی دخی صناعات خمسه نك اوچنجيسی خطابتدر
خطابت شول برقياسدركه شخص معتقد دن
مقبوله اولان مقدماتدن مركبدر ياخود مقدمات
مظنونه دن مركبدر دخی صناعات خمسه نك دورد
نجيسی شعردر شعر شول برقياسدركه بر اوی مقدماتدن
مركبدركه نفس انلردن يا منبسط يا منقبض اوله
دخی صناعات خمسه نك بشنجيسی مغالطه دير
مغالطه شول برقياسدركه حقه يا مشهوره يه شبيهه

شبيهه اولان مقدماتدن مركبدر ياخود مقدمات
وهميه كاذبه دن مركبدر بو صناعات خمسه
ايچنده عمده اولان برهاندر بو برهان رساله
سنك آخری اولسون تمت

سنه ١٢١٨

مضمون فرید

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد جمله عطیه‌نک واهبی اولان الله تعالی‌یه مخصوص‌در
و صلوة مخلوقاتک خیرلیسی اوزرینه اولسون
و آنک نفوس زکیه صاحبی اولان آلینک اوزرینه
اولسون اما بوندن صکره تحقیقاً استعاره‌لرک
معنالری و استعاره‌یه متعلق اولانلر کتابلرده
مفصل اولدیغی حالده ذکر اولوندی لکن ضبطی
کوچ اولمغله بزلری کتب متقدمین و متأخرینک
نطقی دلالت ایتدکی وجه اوزره ضبطی آسان
اولمق ایچون اجمالاً ذکر ایتمک مراد ایلدک اویله
اولونجه امدی بز استعاره‌لرک معنالری و اقسام
و قرینه‌لری تحقیق اولسون ایچون مسائلک بیرک

یعنی بو استعاره‌لرک فائده‌سی فصاحتده بلیغ مبالغه ایچوندر

١٧

بیوک ایتخراسی اوچ عقده درزدم عقد
اول مجازک انواع بیاننده اولنجیدر آنده الی
فریده وار در فریده اولی مجاز مفرد بیاننده
در مجاز مفرد شول کلمه‌دیر که ما وضع له مراد
ایتمدن مانعه اولان قرینه ایله بیله علاقه
دن ایچون ما وضع لهک غیرینده مستعمل اوله
اگر اول علاقه مشابهتدن غیری ایسه مجاز
مرسلدر جری النهر و سال المیزاب کبی
اگر مشابهت ایسه استعاره مصرحه‌دیر
رأیت اسداً یرمی کبی فریده ثانیه استعاره
اصلیه ایله تبعیه بیاننده‌در ~~استعاره~~
~~اصلیه~~ اگر مستعار اولان کلمه غیر مشتق اولان
اسم جنس اولورسه استعاره اصلیه دیر

رأيت اسداً يرمي كبي والا اكر مستعار اسم مشتق
اولورسه استعارهٔ تبعيه دير نطقت
الحال كبي اول استعاره اولا اول لفظك
مصدرنده جاري اولوب صكره مستعار اولان
لفظ مذكورده جاري اولديغندن ايچون اكر
اول مستعار اولان لفظ مذكور مشتق اولورسه
دخي اولا حرفك معناسنك متعلقنده جاري اولوب
صكره حرفده جاري اولديغي ايچون اكر اول لفظ
مستعار حرف اولور ايسه عذبت اسراة
في هرتج ده اولديغي كبي في بامعناسنه دير
دخي حرفك معناسنك متعلقي ايله مراد معاني
مطلقه دن اولدجي معنادن حروف ايله تعبير اولنان
معني دير ابتدائية وسببية وظرفية كبي دخي

دخي سكاكي تبعيه يي انكار ايدوب مكنيه يه رد
ايلدي يقينده بلورسون فيدهٔ ثالثه استعارهٔ
تحقيقيه ايله تخييليه بياننده دير سكاكي
ذاهب اولديكه اكر مستعار له خارجده حسا يا عقلا
موجود اولورسه استعارهٔ تحقيقيه دير
رأيت اسدا يرمي كبي اكر خارجده حسا يا عقلا
موجود اولمز ايسه استعارهٔ تخييليه دير
مخالب المنية كبي يقينده تخييليه نك حقيقتي
منكشف اولور فيدهٔ رابعه استعارهٔ مطلقه
مرشحه ايله مجرده بياننده دير اكر استعاره
مستعار منهك ومستعار لهك ملايملرندن برينه مقارن
اولمزسه استعارهٔ مطلقه دير رأيت اسدا كبي
اكر مستعار منهك ملايمنه مقارن اولورسه استعارهٔ

مرشحه دیر رأیتُ اسداً له لِبَدٌ اظفارُهُ لم تُقلَّم كبی

واكر مستعار لهك ملايمنه مقارن اولورسه

استعاره مجرّده دیر رأیتُ اسداً شاكيَ السّلاحِ كبی

دخی ترشیح تجریددن ابلغدر تشبیهدن تحقیق

مبالغه‌یه مشتمل اولدیغی ایچون دخی اطلاقدن تجرید

ابلغدر دخی ترشیح تجریدی اعتبار استعاره

تمامندنصكره در اویله اولنجه مصرّحه‌نك قرینه‌سی

تجرید عدّ اولنمز رأیت اسداً یرمی كبی دخی استعاره

مكنیه‌نك قرینه‌سی ترشیح عدّ اولنماز فریدهٔ خامسه

كینه ترشیح بیاننده دیر بعضی كره ترشیح استعاره‌یه تابع اولمیوب

حقیقةً اوزره باقی قالمق جائز اولور آنك ایله برشی قصد

اولنماز الّا استعاره‌یه تقویه قصد اولنور بعضی كره‌ده

مستعار منهك ملايمنده مستعار لهك ملايمی ایچون

ایچون مستعار اولمق جائز اولور حق تعالینك

واعتصموا بحبل الله قول شریفی ایكی وجه محتملدر

حبل عهد ایچون استعاره اولنوب اعتصام ترشیحاً

ذكر اولوندیغی حیثیتدن بر اعتصام یا حقیقی

اوزره باقیدر یا عهدك ملايمی اولان وثوق

ایچون مستعاردر فریدهٔ سادسه مجاز مركب ایله

استعارهٔ تمثیلیه بیاننده دیر مجاز مركب شول مركبدر كه

ما وضع لهك غیریده علاقه‌دن ایچون قرینه ایله برابر مستعمل

اوله مجاز مفرد كبی اكر مجاز مركبك علاقه‌سی مشابهتك

غیری اولورسه استعاره تسمیه اولنماز (بلكه مجاز مركب تسمیه اولنور) واكر علاقه‌سی مشابهت

اولورسه استعارهٔ تمثیلیه واستعارهٔ مركبه تسمیه اولنور انّی اَرٰیكَ

تُقَدِّمُ رِجْلاً وَتُؤَخِّرُ اُخرٰی كبی ای تَرَدَّدُ فی الاِقدامِ

وَالاِحجامِ لا تَدری اَیُّهُما اَحرٰی دیمكدر عقد ثانی

استعاره بالکنایه‌نك معناسنده تحقیقی بیانندە دیر
قومك کلامی شئونك اوزرینه متفق اولدیکم بر امر
بر امرِ آخره تشبیه اولوندیغی وقتده ارکان تشبیهدن
مشبّهدن غیری برشیٔله تصریح اولنیوب و مشبّه به
خاص اولان برشیٔ ذکر ایله او تشبیه اوزرینه
دلالت اولوندیغی وقتده اول مقامده استعاره
بالکنایه حاصلدر مخالبُ المنیّةِ نَشَبَتْ بِفُلانٍ
کبی لکن قومك اقوالی مضطرب اولدی اویله اولونجه
برامج فریده یه شروع ایدەلیم فریده: اغوی ایله تمیز قیلەلَه
اولدیغی حالده شونی بیان که استعارهٔ بالکنایه صورتنده
مشبّه موضوعٌ لَهُ لفظی ایله مذکور اولمق واجبی دکلی
فریده: اولی سلف ذاهب اولدیکم استعاره: بالکنایه‌ده
مستعار مشبّه به لفظیدر مشبّه بهك لازمی ایله مرموز

مرموز الیه نفسده مشبّه ایچون مستعاردر بو تقدیرجه
استعاره بالکنایه یا مکنیّه تسمیه‌نك وجهی ظاهردیر
و بوکا کشّاف ذاهب اولدی و مختار اولانده بودر
فریده: ثانیه سکّاکینك مذهبی بیاننده دیر سکّاکینك
کلامینك ظاهری اشعار ایدرکه او مستعار بالکنایه
مشبّه لفظیدر مشبّه به ده مستعملدر مشبّه مشبّه بهك
عینیدر ادعاسیله دخی تبعیّه‌یی مکنیّه‌یه رد ایلدی تبعیّه
نك قرینه‌سنی کنائیّه قیلوب تبعیّه‌نك کندی کنائیّه‌یه
قرینه قیلمق لق ایله قومك نَطَقَتِ الْحَالُ مثللی یرلرده
ذکر ایتدیکلرك عکسی اوزرینه امری نطقت دلت ایچون
استعاره اولنوب حال انکا قرینه‌در دیدی لکن سکّاکیه
وارد اولورکه مشبّه لفظی استعمال اولنمدی انجق معناى
حقیقیسنده استعمال اولوندی اویله اولونجه استعاره اولماز

یعنی یوسف السکاکی که صاحب المفتاح

هی حال بوکه سکاکی تصریح ایلدی فَطَفِقَتْ امروهمی
ایچون مستعار ردیه اویله اولونجه استعاره بی الفعل
اولدی استعاره بی الفعل اولماز ایچون تبعیه اولور اویله
اولونجه سکاکیه استعاره تبعیه ایله حکم ایتمك لازم کلدی
فریده ثالثه خطیبك مذهبی بیاننده دیر خطیب
ذاهب اولدیکه استعاره بالکنایه عقلده مضمر بر
تشبیهدر دیدی اویله اولونجه اکا استعاره تسمیه سنك
بر وجهی یوقدر فریده رابعه مصنفك تحقیقی
بیاننده دیر مشبه یوقدر استعاره بالکنایه صورتنده مشبه
مشبه به لفظی ایله مذکور اولماز استعاره مصرحه ده
اولدیغی کبی انجق کلام مشبه موضوع له لفظیله ذکر واجبی
دکلمی حق اولان واضح کل زیرا برشئ ایکی امره تشبیه
اولنور اولایکی امرك برینك لفظ اوشیئده استعمال اولنور

استعاره مصرحه ده مشبه مشبه به لفظی ایله مذکور مشبه دیر رابع استعاره ده ... اولور تحقیق مشبه ...

16

اولنور واو شئ ایچون آخر امرك لوازمندن برشئ
اثبات اولنمق جائز اولدیغیچون امر بویله اولونجه
الله تعالینك استعیذ بالله فاذاقها الله لباس الجوع
والخوف قول شریفنده مصرحه ایله مکنیه جمع اولدی زیرا
جوع خوف عندنده انسانی بورودیجی حالتنده اشتمال
حیثیتندن لباسه تشبیه اولنوب لباس اسمی اول حالته
ایچون استعاره اولدی وکراهت حیثیتندن اول حالته
طعام المر البشیع تشبیه اولندی اولکی تشبیه نظراً
مصرحه ایکنجی تشبیه نظراً مکنیه اولدی واذاقه تخییلیه
اولدی عقد ثالث استعاره بالکنایه نك قرینه سنك تحقیقی
ومشبه بهك ملائماتندن اوقرینه نك اوزرینه زیاده قلنان
شیئك تحقیقی بیاننده دیر سنك تخالیب المنیة نشبت
بفلان قولك کبی یرلرده بونده بش فریده وار دیر

فاذاقها قسمی مکنیه طاتدیردی
کمر الله مرادی متعالی نه بی لباس
الجوع والخوف اجلیق وقورقو
لباسی طاتدیردی

بو مکنیه ده مشبه لباسدر موضوع له لفظی ایله ذکر اولنمدی ... مشبه به طعام المر البشیع در طعامك لوازمندن اذاقه لباسه اثبات اولنوب تشبیه ... اذاقه اولندی

الذین ینقضون عهد الله

قرینهء اولی سلفك مذهبی بیاننده دیر سلف ذاهب اولدیكم
شول امركم مشبه بهك خواصندن مشبه ایچون اثبات اولنه
او امر معنای حقیقیسنده مستعملدر مجاز انجق اثباتده
دیر ولكن سلف استعارهء تخییلیه تسمیه ایدرلر و مكنی عنه
تخییلیه دن ایرلمز دیو سلف حكم ایدرلر و خطیب دخی
بوكا ذاهب اولدی مَخَالِبُ الْمَنِیَّةِ نَشَبَتْ بِفُلَانٍ ده اولدیغی
كبی قرینهء ثانیه صاحب كشافك مذهبی بیاننده دیر
صاحب كشاف اول امرك بعض ماده‌ده مشبه‌بهك ملایمی
ایچون استعارهء تحقیقیه اولمسی تجویز ایلدی نتكیم حق
تعالینك استعیذ بالله اَلَّذِینَ یَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ قول
شریفنده اولدیغی كبی حبل عهد ایچون علی سبیل الكنایه
استعاره اولنوب نقض عهدك ملایمی اولان ابطال
ایچون استعاره اولوندی قرینهء ثالثه سكاكی

سكاكینك مذهبی بیاننده دیر سكاكی اول قرینه‌نك بر امرِ
وهمیده مستعمل اولمه‌سی تجویز ایلدی او امر وهمینك
معنای حقیقیسنه تشبیهًا وبو تشبیه استعارهء
تخییلیه تسمیه ایدر لكن بو تعسفدر قرینهء
رابعه مذهب مختار بیاننده دیر مكنیه‌نك قرینه‌سنده
مختار اولان اگر مشبه مذكور ایچون مشبه‌بهك رادفنه
تشبیه اولنه‌جق بر تابع اولمزسه او قرینه معنای حقیقیسنده
باقیدر واو قرینهء مشبه‌یه اثبات استعارهء تخییلیه‌در
مخالب المنیة ده اولدیغی كبی واگر مشبه ایچون مشبه‌بهك
رادفنه تشبیه اولنه‌جق بر تابع بولنور ایسه او مشبه‌بهك
رادفی او تابع ایچون علی طریق التصریح مستعار اولوب استعارهء
مصرحه اولور نعوذ بالله الذین ینقضون عهد الله آیهء كریمه‌سنده
اولدیغی كبی قرینهء خامسه استعارهء مكنیه‌نك

قرینه سنك اوزرینه مشبه بهك ملایماتندن
زیاده قلنان شیئك بیانندهدیر تنکیم مصرحهنك
قرینهسی اوزرینه مشبه بهك ملایماتندن اولیجی شی
ترشیح تسمیه اولوندیغی كبی كذلك ملایماتدن اولنجی
مكنیهنك قرینهسینك اوزرینه زیاده قلنان شی
مكنیه ایچون ترشیح عد اولنور دخی مكنیهده
اولان تخییلیه ایچون یاخود استعارهٔ تحقیقیه
ایچونده ترشیح قلمق جائز اولور اما استعارهٔ
تحقیقیه ایچون اولدیغی ظاهردیر كذلك تخییلیه
ایچونده سكاكی مذهبی اوزرینه ظاهردیر زیرا
تخییلیه انك عندنده مصرحهدیر واما سلف
مذهبی اوزرینه اولان تخییلیه آنك ایچون دخی
ترشیح ثابتدر زیرا تخییلیه مجاز عقلیدر مجاز

چونكه مكنیه تخییلیهدن ایریلمز یاخود تحقیقیه گوره دخی تخییلیه تحقیقیه ایدی

مجاز عقلی ایچون ترشیح جائزدیر ماهو لهنك
ملایمی ذكر ایله تنکیم مجاز لغوی مرسل ایچون
موضوع لهنك ملایمی ذكر ایله اولدیغی كبی وتشبیه
ایچونده ثابتدر ومشبه بهك ملایمی ذكر ایله واستعارهٔ
مصرحه ایچون اولور تنکیم ماسبقده كچدی ودخی
مكنیهنك قرینهسی اولوب تخییلی قلنان یا استعارهٔ
تحقیقیه قلنان یا اثباتی تخییلیه قلنان شی بیوك
ایله قرینه اوزرینه زائد اولوب ترشیح قلنان شی
بینندهفرق مشبه به قوت اختصاصدر یعنی مشبه به
قنقسی اختصاص وتعلق یوندن اقوی ایسه اول
قرینهدیر ماسواسی ترشیحدر والله اعلم بالصواب
والیه المرجع والمآب تم بتوفیقه الحمد لله علی
التوفیق واستغفر الله من كل تقصیر ۱۲۱۹ سنه ۹۶ د

مفهم صوبجوی دسلم: علاقه

بسم الله الرحمن الرحيم

شاکرینك حمدی مولایه مخصوصدر دخی صلوة

اولین آخرینك سیدی اوزرینه اولسون دخی طیبین

طاهرین اولان آلنك اوزرینه اولسون دخی بوندنصکره

ای طالب سن بیلکم تحقیقا مرادی آدآنك طریقی

اوچدر حقیقت مجاز کنایه دیرانده حقیقت

شول لفظدرکه ماوضع لهنده مستعمل اوله ماوضع له

ماوضع له اولدیغی حیثیتدن مجاز شول لفظدرکه

ماوضع لهك غیرنده مستعمل اوله اوغیر ماوضع لهك

غیری اولدیغی حیثیتدن بینلرنده اولان علاقه سببیله

یعنی ماوضع له ایله ماوضع لهك غیری بیننده برمشابهت

اتصال سببیله ماوضع لهی مراد ایتمکدن منع ایدیجی برقرینه ایله

[illegible]

ایله بیله کنایه شول لفظدرکه ماوضع لهك لازمنده

مستعمل اوله ماوضع لهی مراد ایتمکدن منع ایدیجی قرینه

اولمقسزین یعنی کنایه کنایه اولدیغی حیثیتدن

ماوضع لهی مراد ایتمکه منافی اولمیه نتکیم مجاز

منافی اولدیغی کبی لکن کاهیجه خصوص ماده حسبیله

مجازکبی ماوضع لهی اراده ممتنع اولور نتکیم صاحب

کشاف حق تعالینك استعیذ بالله لیس کمثله شیء

قول شریفنده ذکر ایتدیکی کبی زیرا بو آیت کریمه نفی

مثلدن کنایه در حقیقت ایله مجازك تعریفلرنده

حیثیت ایله قید ایلمه‌مز حقیقت ایله مجازدن

هربرلری آخر ایله منتقض اولمه‌سی ایچوندر

صلوة مثللی یرلرده صلوة دعاده یاخود ارکان

مخصوصه‌ده مستعمل اولدیغی وقتده مجازده علاقه

[illegible]

[illegible]

ایله قید ایلمه‌مز غلطلری اخراج ایچون دیو مثلا بزم
شوقرینی طوت دیو کتابه اشارة ایدیجی اولدیغمز
حالده قرینه ایله قید ایلمه‌مز ما وضع لهی اراده نك
جوازی ایله بله ما وضع لهنك غیریله مستعمل اولان
کنایه‌یی اخراج ایچوندر دخی او علاقه کلیة اعتبار
اولنورده او علاقه لزومدر دینلور یعنی موضوع لهنك
مستعمل اولان معنی نك موضوع لهه لزومیدر بو مقامده
لزومدن مراد موضوع لهده مستعمل اولان معنی ایله موضوع له
بیننده بر اتصالدرکه او اتصال سببیله احدهمادن آخره
انتقال ممکن اولور پس شو اتصال بینلرنده علاقه اولدی
هر ایکی امرك بیننده بولنور او علاقه مشابهت اولسون
مشابهتك غیری اولسون دخی او علاقه جزئیة اعتبار اولنورده
او علاقه مشابهتدر دینلور یعنی موضوع لهده مستعمل اولانده

اعجبنی یده فلان کبی
اولان معنای مجازینك موضوع لهه مشابهتیدر پس
بو صورتده بو مجاز استعاره اولور یاخود او علاقه
مشابهتك غیری اولور او مجاز مجاز مرسل اولور
شو غیری یا مصدریتدر یعنی موضوع له مصدر اولمق یعنی
موضوع له معنی مجازیه محل صدور اولمقدر نعمتده
مستعمل اولان ید کبی اعجبنی یده فلان کبی یاخود
مظهریتدر یعنی موضوع له معنای مجازیه محل ظهور اولمقدر
تنکیم حق تعالینك استعیذ بالله ید الله فوق ایدیهم
قول شریفنده اولدیغی کبی زیرا یددن مراد قدرتدر پس
قدرتك اثری یدده ظهور ایتدیکی ایچون یاخود مجاورتدر
دلوده مستعمل اولان راویه کبی زیرا دلو اوزرنده صو صواردیکی
حیوانه مجاوردر یاخود جزئیتدر یعنی موضوع له
معنای مجازی ایچون جزء اولمه‌سیدر طلیعه‌ده مستعمل

اولدن عین لفظی کبی طلیعه بر یوکسک مکاندن قوم

کوزه دن کمسیه دیرلر یاخود کلیتدر یعنی موضوع له

معنی مجازینک جزئی اولمقدر حق تعالینک استعیذ

بالله یَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ قول شریفنده

اولدن أصابع لفظی انامل مقامنده مستعمل اولدیغی کبی

انامل رؤس اصابعدر یاخود سببیتدر رَعَيْنَا الْغَيْثَ

ده اولدن غیث کبی زیرا غیثدن مراد نباتدر که غیث

نباتک سببیدر ٧ یاخود مسببیتدر أَمْطَرَتِ السَّمَاءُ

نَبَاتًا ده اولدن نبات کبی که غیثک مسببیدر ٨ یاخود

سابقیتدر یعنی موضوع لهک معنای مجازی اوزرینه

سابق اولمسیدر حکمک زمانی اعتباریله ٩ حق

تعالینک استعیذ بالله وَآتُوا الْيَتَامَى أَمْوَالَهُمْ قول

شریفنده اولدن یتامی کبی زیرا اندن مراد شول

شول رجاللردر که زمان سابقده یتیم اولدیلر ایدی

یاخود لاحقیتدر ١٠ یعنی موضوع له معنای مجازیه لاحق

اولوب آنک اوزرینه زمان آتیده کلمسیدر نتکیم

حق تعالینک استعیذ بالله إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ

خَمْرًا قول شریفنده اولدن خمرا کبی شول عصیردر که

کلجکده خمر اولور یاخود محلیتدر ١١ یعنی موضوع له معنای

مجازیه محل اولمقدر حق تعالینک استعیذ بالله وَاسْئَلِ

الْقَرْيَةَ قول شریفنده اولان قریه کبیکه اندن مراد اهل

قریه دیر یاخود حالیتدر ١٢ یعنی موضوع لهک معنای

مجازیه حال واندن موجود اولمسیدر حق تعالینک

استعیذ بالله فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ قول شریفنده اولان

رحمة کبیکه رحمتدن مراد جنتدر زیرا رحمة جنتده

حالدر یاخود آلیتدر ١٣ یعنی موضوع له معنای مجازی

یجعلون قیلاردر اصابعهم یعنی صمقارلرینه [illegible] فی آذانهم قولاقلرینه

طلیعه کوزجی معناسنه دیر

یعنی غیث یاغمور [illegible]

رعینا بز کودتدوک الغیث یغموری

یعنی نبات یاغمورک سببیدر

امطرت یاغدردی السماء کوک یاغدیردی نباتا نباتی یاغدیردی

بونده علاقه سابقیت سببیتدر دیر

یعنی یتیملردن

بونده علاقه لاحقیت دیر

ایچون آلت اولمقدر حق تعالینك استعیذ بالله
واجعل لی لسان صدق قول شریفنده اولان لسان
کبیکم ذکره آلتدر ای ذکرا صادقا دیمکدر یاخود
اطلاق قیددر یعنی موضوع له مطلق اولوب مستعمل فیه مقید
اولمقدر شفه ذکر ایدوب مشفر مراد ایتمك کبی یاخود
تقیید در یعنی موضوع له مقید اولوب مستعمل فیه مطلق
اولمقدر شاعرك ولکن زنجی غلیظ المشافر کبی یاخود
عموم در یعنی موضوع له عام اولوب معنای مجازی انك جزئیاتندن
برجزئی اولمقدر دابه ذکر ایدوب فرس مراد ایتمك کبی
یاخود خصوص در یعنی موضوع له خاص اولوب عام
اولان معنای مجازینك جزئیاتندن برجزئی اولمقدر
فرس ذکر ایدوب دابه مراد ایتمك کبی یاخود قوة دیر
یعنی معنای مجازینك موضوع له ایله اتصافنه صلاحی اولمقدر

اولمقدر مسکر کبیکم اراقه اولنان خمرده مستعمل اولدیغی
حالده یاخود لازمیتدر یا ملزومیتدر یعنی موضوع لهك
معنای مجازیه لازم یا ملزوم اولمسیدر ادبت زیدا یعنی
ضربته وضربته یعنی ادبته کبی یاخود علیتدر یعنی موضوع له
معنای مجازیه علت یا معلول اولمقدر نار کبی حرارت مراد
اولدیغی حالده یا حرارت کبی نار مراد اولدیغی حالده یاخود
تعلقدر یعنی موضوع لهك معنای مجازیه متعلق اولمسیدر
یاخود معنای مجازینك موضوع لهه متعلق اولمسیدر ضرب کبی
ضارب یا مضروب مراد اولدیغی حالده یا ضارب مضروب
کبی بونلردن ضرب مراد اولدیغی حالده یاخود شرطیتدر
یعنی موضوع له معنای مجازیه شرط اولمسیدر حق تعالینك
استعیذ بالله وما کان الله لیضیع ایمانکم قول شریفنده
اولان ایمان لفظی کبی که اندن مراد صلوة دیر

یعنی موضوع له صلوتدر شروط معنای مجازیکه ایماندر شرطدر

یاخود مشروطیتدر ٢٦ بونک عکسی کبیکه صلوة مراد
ایمان اولدیغی حالده یاخود دالّیتدر ٢٧ یعنی موضوع لهنک مجازیه
دالّ یلمدلول ای المقید یعنی ذی آلتی ذکر ایدوب مدلولی مراد ایتمک
کبی یعنی الفاظ ذکر ایدوب معانیی مراد ایتمک کبی یاخود
مدلولیتدر ٢٨ یعنی موضوع له معنای مجازیه مدلول اولمقدیر
اولکینک عکسینه یعنی معانیدن الفاظ مراد ایتمک کبی
دخی کاهیجه بر مجازده بر نوعدن اکثر بولنور مُشفَر کبیکه
شفه، انساندن مستعمل اولدیغی حالده علاقه سی تقیید
اعتبار ایتمکله جائزدر امدی اوله کوره مجاز مرسل ثانیه
کوره استعاره اولور امدی مجاز لغوینک مجموع علاقه لری
یکرمی سکز اولدی مشابهت ١ مصدریت ٢ مظهریت ٣ مجاورة ٤
جزئیة ٥ کلیة ٦ سببیة ٧ مسببیة ٨ محلیة ١١ حالیة ١٢ آلیة ١٣
اطلاق ١٤ تقیید ١٥ عموم ١٦ خصوص ١٧ قوة ١٨ لازمیة ١٩ ملزومیة ٢٠

ملزومیة ٢٠ عِلّیة ٢١ معلولیة ٢٢ متعلِّقیة ٢٣ لامک کسریله
متعلَّقیة ٢٤ لامک فتحی ایله شرطیة ٢٥ مشروطیة ٢٦ دالّیة ٢٧
مدلولیة ٢٨ دخی کاهیجه بو مذکور اولان علاقه لرک
بعضیسی بعضیسنه تداخل اعتبار اولنور علم اصولده
بری بری ایچینه کیرمکه دیرلر
اولوندیغی کبی وطقوز عدد اولنور مشابهت ١ کون ٢ اول
کون ٣ ثانی استعداد ٤ حلول ٥ جزئیة ٦ کلیة ٧ سببیة ٨
شرطیة ٩ اما شول استعاره که آنک علاقه سی مشابهت
اوله او علاقه وقرینه سببیله موضوع لهنک غیرینده مستعمل
اولان لفظ معناسیدر اولان مجاز قسمندندر امدی عند
السلف استعاره مصرّحه یا مکنیه در مصرّحه مشبهک مستعمل
مذکور اولان مشبه به لفظیدر رأیتُ اسداً فی یدهٖ سیفٌ ده
اولان اسد کبی مکنیه دخی کینه مشبه به لفظیدر لکن
مذکورده کلدرسنده اظفار المنیّة نشبت بفلانٍ قولکه

غیر مذکور اولان سبع لفظی کبی شول حیثیتدن که
منیته سبعه تشبیه اولنوب سبع لفظی استعمال
اولنوب صکره ترک اولنوب سبعک لوازمیکه اظفاردر
یعنی لفظ سبع
انی ذکر ایله مشبه به متروکه دلالت اولوندی بو اظفار
یعنی اظفاری — یعنی حقیقت دیر — یعنی اظفاری
سلفک عندنده مجازدر دکلدر مجاز ایجون انی منیته
یعنی لوازم
اولان منیته اثباتدر شو اثبات استعاره تخییلیه
دیرلر امدی استعاره تخییلیه سلفک عندنده
مکنیه یه لازمدر تخییلیه مجاز لغوی قسمندن
دکلدر مجاز لغوی شول لفظدرکه ما وضع لهنک
غیرنده مستعمل اوله بلکه تخییلیه مجاز عقلی قسمندندر
مجاز عقلی بر شیئی ماهو لهنک غیرینه اثباته دیرلر
یعنی ما وضع له
امدی لازمی مذکورکه مثلا اظفاردر سلفک عندنده
حقیقت لغویه دیر لکن زمخشری اکا مجاز لغوی

استعاره تخییلیه
مجاز عقلی قسمندندر
اثبات مراد استعاره ترشیح
تجرید اصلیه تبعیه حقیقیه
مجاز لغوی قسمندندر

لغوی اولماسنی تجویز ایلدی شول زماندکه مشبه
ردفنه
ایچون بر تابع لازم اولوب مشبه بهک تابع لازمنه بکزه یوب
رادف — بالله
تشبیه اولنه رأسیه نتکیم حق تعالینک الذین
ينقضون عهد الله قول شریفنده اولدیغی کبی زیرا
بونده مشبه اولان عهدک رادفی که ابطالدر مشبه به
اولان حبل یاخود بنانک رادفلریکه نقضدر اکا
تشبیه اولوندی شئ حقیقتدن ونفعندن
اخراجده بوندن صکره استعاره یا مفرده در یا مرکبه
استعاره: مفرده شول مشبه به مفردک لفظی درکه
مشبه مفردده مستعملدر رأیت اسدا یرمی اولان
اسد لفظی کبی استعاره: مرکبه که اکا تمثیلیه دخی تسمیه
اولنور سلفک عندنده شول مشبه به مرکبک لفظی
درکه مشبه مرکبده مستعملدر یعنی مشبه مرکبکه بر آلتی

امور عدیه دن حاصل اولان هیئتدر اِنّی اَراكَ
تُقَدِّمُ رِجْلًا وَتُؤَخِّرُ اُخْرٰی کبی فتواده متردد اولان
مفتیده مستعمل اولدیغی حالده وبعض محققین عندنده
استعاره مرکبه شول لفظ مفرده دیرکه مشبه مرکبده
مستعملدر مُقَمِّسْ لفظی کبی که کندیده تَبَهْ اَرَبْلَه وَاَوْ وَاَرَبْكَ
چیچکاری بری برینه قارشمش اولان نهار مشمسده
مستعمل اولدیغی حالده وبو مجاز مرکب سلفك عندنده
استعاره یه مخصوصدر اما جیح اولان مجاز مرسلدر
اولور هَوَایَ مَعَ الرَّکْبِ الْیَمَانِینَ مُصْعِدُ ده اولدیغی
کبی بوکلام لازم کلان اِنّی مُتَحَزِّنٌ ده مستعمل
اولدیغی حالده بوندن صکره مصرّح یا اصلیه دیر
یا تبعیه اکر لفظ مستعار حروف ومشتقدن غیری اسم
جنسی اولور ایسه اصلیه دیر رَجُلٌ شُجَاعٌ ده مستعمل

مستعمل اولان اسد لفظی کبی یاخود لفظ مستعار علم
اولور ایسه عالم متبحرده مستعمل اولان ابی حنیفه لفظی
کبی اکر لفظ مستعار مشتق اولور ایسه تبعیه دیر نَطَقَتِ
الْحَالُ اَوِ الْحَالُ نَاطِقَةٌ بِکَذَا کبی دَلَّتْ یا دَالَّةٌ عَلٰی کَذَا
معناسنه اولدیغی حالده یاخود لفظ مستعار حرف اولور
عُذِّبَتِ امْرَاَةٌ فِی هِرَّةٍ ده اولدیغی کبی اولکی ایکی
مثالده اولا نَطَقَتْ ایله نَاطِقَةٌ نك مصدرلری اولان
نُطْق دَلَّتْ ایله دَالَّةٌ نك مصدرلری اولان دلالت
ایچون عاریت الندی صکره نَطَقَتْ ایله نَاطِقَةٌ دَلَّتْ ایله
دَالَّةٌ ایچون عاریت النوب انلرده استعمال اولنوب استعاره
لری تبعیه اولدی مستقل مصدرلرینه تابع اولدیغی ایچون
دخی اولا فِی نك معنی سنك متعلقی اولان ظرفیة بابنك
معنی سنك متعلقی اولان سببیة ایچون عاریت الندی

مثلا بستده سببیته ظرفیته تشبیه اولندیغی
ایچون ظرفیته وضع اولنان فی سببیته وضع اولنان
باده استعمال اولنوب استعاره لری تبعیه اولدی
بو حرفلر اصل معنالرینه تابع اولدیغی ایچون اما
سکاکی عندنده استعاره کنیه معنی مذکور اوزره یا مصرح دیر
مفرده اولسون مرکبه اولسون بونلرک ذکر اولنان
معنالری اوزره یا مکنیه دیر اسدی مصرح ده
یا تحقیقیه دیر اکر معنای مراد خارجده حسا تحقق
ایدرسه نتکیم رجل شجاعده مستعمل اولان
اسد کبی یاخود معنای مراد خارجده عقلا تحقق
ایدرسه دینده مستعمل صراط کبی یا تخییلیه دیر
اکر معنای مراد خارجده حسا و عقلا تحقق ایتمیوب
بلکه بر صورة وهمیه اولورسه اظفار المنیة ده

ده اولان اظفار لفظی کبی اهلاکده منیه سبعه
تشبیه اولندقده وهمک اختراع بیدا ایلدیکی صورتده
تصور ایدوب اکا سبعک اظفاری کبی اظفار اثبات ایدر
شو اظفارک نه حسده نه عقلده وجودی یوقدر بلکه
وجودی خیالده دیر آنک ایچون تخییلیه تسمیه اولندی
و سکاکینک عندنده مکنیه مشبه لفظیدر مشبه به ده
مستعمل اولدیغی حالده اظفار المنیة نشبت بفلان
ده اولدیغی کبی زیرا سکاکی منیه یی سبعه تشبیه
سبعی ایکی صنف قلدر بری سبع حقیقیدر که او هیکل
مخصوصدر یعنی خارجده اولان حیوان مفترسدر
بری دخی سبع ادعائی در او شول امر معنویدر که
آنک شانی نفاع ضرارک بجینی ورق ایتمکسزین
اهلاکدر کذا منیه شو معناده استعمال اولندی

اولمعنی سبع ادعائی اولدیغی حیثیتدن یوخسه موضوع له
اولدیغی حیثیتدن دکل دخی سکاکی ورمک عندنده
استعارهٔ تبعیه اولان صورتلری استعاره مکنیه
صورتنه رد ایلدی تبعیه نك قرینه سنی مکنیه و تبعیه نك
کندیسی مکنیه یه قرینه قلمقلق ایله و ورمك عندنده اولان
مجاز عقلیلری استعارهٔ بالکنایه صورتنه رد ایلدی
منسوب الیه مجازینی منسوب الیه حقیقیه تشبیه
طریقی ایله واما خطیب عندنده امدی استعاره
معنای مذکور اوزره مصرحه دیر مفرده اولسون مرکبه
اولسون اصلیه اولسون تبعیه اولسون و کندی اوزرینه
لفظ استعاره اطلاق اولوندیغی معنا ایچون که استعاره
مصرحه و مکنیه و تخییلیه در امدی مصرحه سلفده ذکر
ایتدیکی کبی در یعنی مشبه به لفظیدر مشبهده مستعمل اولان

اولدیغی حالده اما مکنیه نفسده بر شیئی بر شیئه
تشبیه اولنوب مشبه بهك لازمی مشبهه اثبات
نفسده مضمر اولان تشبیهه دلالت ایتسون ایچون
اثباته شوا اثبات دخی تخییلیه در امدی مصرحه
مجاز لغویدر مکنیه نه مجاز لغویدر و نه مجاز عقلیدر
اما تخییلیه مجاز عقلیدر بوندن نصکره مجاز
اوزرینه مجاز اطلاق اولنوق ثانویلی ایله مجاز لغویه
و مجاز عقلیه و مجاز بالزیاده یه و مجاز بالنقصانه
منقسم اولور امدی مجاز لغوی شول لفظدرکه
موضوع لهنك غیرینده مستعملدر علاقه قرینه سببی ایله
ماسبقده کچدیکی کبی اما مجاز عقلی بر شیئی ماهو
لهنك غیرینه اسناددیر متکلمك ظاهر حالنه کوره
انبت الربیع البقل کبی زیرا حقیقتده منبت

انجق الله تعالیدر ربیع انباتك وقتیدر وهزم
الامیر الجند کبی زیرا حقیقتده هازم جند الامیردر
امیر انلره امر ایدیجیدر دخی مجاز بالزیاده شول لفظدرکم
اصل مراد اوزرینه برشیء زائد ایله اعرابی تغییر اوله
حق تعالینك لیس کمثله شیء قول شریفی کبی ای لیس
مثله شیء دیمکدر مثله نك نصبی جره تغییر اولندی
کاف زیاده اولمه سی سببیله دخی مجاز بالنقصان
شول لفظدرکه برشیء نقصان سببیله اعرابی تغییر
اولنه حق تعالینك استعیذ بالله واسئل القریة
قول شریفی کبی ای اسئل اهل القریة دیمکدر
امدی لفظ اهل حذف اولنوب مضاف الیهك
جر اعرابی نصبه تغییر اولندی بو ایکیسنه مجاز
فی الاعراب تسمیه اولنور اما کنایه شول لفظدرکم

یعنی انساننك قلب ذاتدر

لفظدرکم کندیله معنانك لازمی مراد اولنه
اصل معناسی مراد ایتمکدن قرینهء مانعه
اولمقسزین دخی مکنی عنه یا ذاتدر فلان مجمع
صنعتك کبی یا صفتدر فلان طویل النجاد کبی
طویل القامه معناسنه یاخود ایکیسی بیننده نسبتدر
ان الکرم فی بیت فلان کبی ان الکرم فی فلان
معناسنه تمت الرسالة الصویجری

بعونه تعالی ١٢٢٤

معونیم ولدیمه من الآداب

بسم الله الرحمن الرحیم

الله عظیم الشانک اسم شریفیله بشلودم دخی
الله عظیم الشانه حمد ایدردم دخی صلوة
سلام الله عظیم الشانک رسل اوزرینه اولسون
ساچقلی اوغلی ایله چاغیرلمش اشد فقرا ایله فقیر
اولان محمد در الله عظیم الشانک اومحمدی اکرام
ایلسون اومحمد الله عظیم الشانی تسبیح ایدر او
اکرام ایلیه فلوح دخی سعادت ایله اکرام ایلسون
اشته شو مقول بر فن مناظرهده ومباحثهده
بر رساله دیر ای بنم اوغلوم سنک ایچون بن بو رساله‌یی
تألیف ایلدم دخی سنک امثالک مبتدیلر ایچون
سکا و سنک غیری مراد ایدن منتهی بو رساله: الله

الله عظیم الشان مبارک ایلسون دخی شوفنک
تحصیلی استحبابده شک یوقدر دخی شک اولمدی
ایچون کفایه یرنده وجوبیتنده شک اولسدی دخی
اصطلاح آدابیونده مناظره یعنی مباحثه
او مناظره حق ظاهر اولسون ایچون مدافعه دیر
بن معللک قولیله سائلی دفع یاخود سائلک
قولیله معللی دفع قصد ایدرریم دخی بو فن مناظره
برفندیرکم انده دفعک صحیحی فاسدی بیلنور
سن بیل تحقیق سن بر شیئم دیدیکین وقتده
اشته او شی یا تعریفدر یاخود تقسیمدر یاخود تصدیقدر
یاخود مرکب ناقصدر یاخود مفرددیر یاخود
انشادیر حال بوکه سن شو صوره‌لرک جمیعسنده
یا ناقلسین یاخود ناقل دکلسین دخی بیز

باب اول فى التعريف

شروع ایدیلم عدم نقل تقدیر اوزره مناظره

بیاننه دخی سن بیل تحقیق بو اضیرنیك ایکی

سنده مناظره ممکن اولماز امدی بو مناظره

اوچ باب وضع اولندی اوچ بابدن بابی

اول تعریف بیاننده دیر سائل ایچون اوتعریفی

نقض وآردر دخی نقضك معناسی اوتعریفی

ابطال ایلمکدر او تعریف جمعی عدمیله یاخود

او تعریف منعی عدمیله یاخود او تعریف محال

استلزام سببیله دخی سبب اولی تعریف مطلقا

خاص اولمقلغیدر زنجی ایله انسان تعریفی کبی

دخی سبب ثانی تعریف مطلقا عام اولمقلغیدر

حیوان ایله انسان تعریفی کبی دخی کاهیچه

اول وثانی جمع اولور دخی شو اجتماع تعریف

تعریف من وجه اعم اولدیغی وقتده ابیض ایله انسان

تعریفی کبی دخی عدم جمعیله عدم منعیله تعریفی

ابطالك تقریر تحقیق شو تعریف معرفك افرادینی

جامع دکل یاخود معرفك اغیارینی مانع دکل

دخی هربر تعریفك شاهی بعدیله اوله امدی او

تعریف فاسددر امدی تعریف صاحبی ایچون

واردر کبرایی منع ایلمك سندلیمنی اولدیغی حالده

تحقیق بو تعریف لفظیدر دیمکلك ایله شو کبری

منع تعریفك صحتنی بیاندر تحقیق تعریف ایکی

قسمدر بری لفظیدر بری حقیقیدر دخی قسم

اول لفظ آخر ایله لفظك معناسنی تعیینیدر

سامع نسبت ایله شو معنا اوزرینه دلالت واضح

اولسون ایچون دخی بو تعییني لغت اهلینك

هذا التعريف وكذلك دعوى كون هذا التعريف غير جامع لافراد المعرف صغرى وكل تعريف هذا شانه فهو فاسد كبرى فهذا التعريف فاسد نتيجة

طريقدر دخي اعم ايله اخص ايله جائز

اولور اولا جائز اولديغي عربلرك سعدان نبت

قولري كبي دخي ايكنجي جائز اولديغي صاحب

قاموسك لها كهو لعب قول كبي دخي لعب

لهودن بر نوعدر دخي قسم ثاني موقف تفصيل ايله

حقيقي مراد اولنه اولا عام ثانيا خاص

ذكر ايله سنك الانسان حيوان ناطق قول كبي

دخي حقيقتك تعريفنده برابر اولمق شرط قلندي

متأخرينك مذهبي اوزره حقيقتك تعريفي باطل

اولور جمعك ياخود منعك عدميله دخي متقدمين

اعم اخص ايله تعريف جائز كورديلر اما اول

شول موضعده ديركه تعريف ايله بعض اشيادن موقف

تمييز مراد اولنه بعض اشياء موقف اشتباه ايچون

ايچون تنكيم سامع عندنده دائره به مثلث مشتبه

اولديغي وقتده دخي او دائره دن انجق مثلث

تمييز مراد اولندقده المثلث شكل مضلع ديلور

دخي اما ثاني شول موضعده ديركه تعريف ايله

افراد مشهورنك بياني مراد اولنه والله اعلم

دخي معترض صاحبي ايچون واردر كبراي منع ايلمك

استناد ايدي اولديغي حالده تحقيق مراد بعض

اشيادن موقف تمييزدر ياخود موقف افراد

مشهوده سي تمييزدر كه سي دوشون الله عظيم الشان

سنك اوزرينه اچسون كه بو فصل صوراي

منع بياننده دير تقرير سابقده سي بيل تحقيق

سابق تقريرده صغرى قضيتيني متخيل اولور

تحقيق او تعريفنه نوزد قلدي ايچون غير جامع ديدكيم

وقتنده امدی کات بر تخصیص فردنك دخی اوزرینه موقوف

صادق دخی تعریف غیر صادق دیر دیدیم دخی

سن تحقیق بو تعریف مادهٔ نقل نیته دن غیر مانع

دیر دیدیکی وقتده امدی کاتی سن مذکورك

عکسی دیدی امر بویله اولنجه تعریف صاحبی ایچون

کل واحدی شو قضیتیی دن منع واردر

دخی شو منعك سند غالبی معرف یاخود تعریف

ایله مراد تحریر دیر امدی سن بو تفصیل بیان بلدکم

الله عظیم الشان قوادی ایلسون سنك اوزرینه

بو فصل ثالث ایله تقریر و ابطال بیاننده دیر

دخی تقریر ابطال تحقیق شو تعریف دور یاخود

تسلسلی مستلزمدر محال بوکه دور و تسلسل محالدر

دخی هر بر تعریف محالی مستلزم اوله امدی او تعریف

دعوی هذا تعریفك باطل صغری لان هذا
تعریفك مستلزم للدور او التسلسل کبری
وکل تعریف مستلزم للدور او التسلسل
فهو باطل نتیجه فهذا تعریفك باطل

او تعریف فاسددر دخی کبرایی منع ایچون بو مقامده

مجال یوقدر بلکه استلزام منع اولنور دخی منعك

سند غالبی تعریف تحریر دیر یاخود سند لمنی اولدیغی

حالده استحاله منع اولنور شو دور یا شو تسلسل

غیر محالدر دیمکلك ایله دخی شو دور ایله تسلسل

محال اولدیغی بر ایکیسنك علم کلامده محللری اولدیغی

ایچوندر دخی شو اجمال بو مقامده سکا کفایت ایدر

دخی تحقیق شان سی بیل کا هیچ تعریف منتقض اولور

بو تعریف موقددن انکاره دکلدر دیمکلك ایله نار تعریفك

کیم لطافتده نفی بکرد بر شیدر دیمکلکی ایله بن دیرم

دخی نفی ناردن کیزلیدر دخی تعریفك صحتنك

شرائطندن بعضدر تعریفك موقددن اجلی اولمقلغی

دخی اما افرنقعوا کبی الفاظ غریبه یی استعمال ایدوب

مطلب اشتهار ناقض التعریف

مدلول التزامی مراد ایتمك كبی دخی عینی كبی الفاظ
مشترك استعمالی یاخود مجاز استعمالدر معنا ایچون قرینهٔ
واضحهٔ معینه سیز آمدی بو استعمال تعریفك حسنی
كیده دیر صحتنی كیدرمز مقصود اولان معنی
موقوفدر انكاره اولدیغی وقتده بو فصل مشتهر
اولدی تحقیق تعریف ناقص مستدل واو تعریفه موضح
بر مانعدر دخی بو مانعك معناسی تعریف اوزرینه
بحث
اعتراض اولماز الا دعوای ضمنیه ایله او تعریفك
بطلانی دعوای اولنور دخی شو دعوای اوزرینه استدلال ایتسنك
نك
او اعتراض بلدیكندن ایچیندر دخی جواب شو دلیلك
مقدماتنی منع ایلدر تحقیق سن كیفیت اعتراض بلدك ایدی
استدلال ایله تعریفك ناقض اولمقلیغی صاحب تعریف شو
تعریفك حد یاخود رسم اولدیغنی ادعا ایلدیكی وقتده دیر

وقتده دیر آمدی تحقیق او تعریفك حد ادعا
صاحب تعریف
ایلدیكی وقتده آمدكان تحقیق عام ایله [illegible] خاصك
بو ایكیسی تعریفه ذاتیاتدن ادعا ایلدی امر بویله
اولنجه عامه جنس خاصه فصل تسمیه اولندی دخی
تحقیق او تعریفه رسم ادعا ایلدیكی وقتده آمدی
كان صاحب تعریف تحقیق عام ایله خاصك بریسی یاخود
ایكیسی بردن تعریفه عرضیاتدن عد ایلدی امر
بویله اولنجه اعتراض جائز اولدی عام ایله خاصك
ذاتیاتدن اولمقلغی منع ایله دخی عام ایله
خاصك برینی یاخود ایكیسی بردن عرضیاتدن
اولمقلغی منع ایله ~~اعتراض جائز اولدی~~ بو مقامده
منعك موردی دعوای ضمنیه دیرسی بیل دخی شو
مورد منع اولمدی ایچون ذاتیه یاخود عرضیه اثبات

ایله اولور دخی بو اثبات کوچدر دنلدیکندن
ایچون تحقیق ذاتی عرضیدن تمییز کوچدر دخی
سه بیل تحقیق ذاتیاتدن ترکیب معناسنه حد ایله
اولمقلغی اولمدی انجق اهل میزانک و انلره موافقت
ایدنلرک اصطلاحی اولدی [یعنی بو فن اهلی] دخی اما اهل عربیتک
اصطلاحنده امدی او حد اوادیی جامع اغیاریی
مانع تعریفدر او تعریفده ذاتیاتدن ~~اولسون~~ [یاخود] عرضیاتده
اولسون امدی یحد بکدنادیی می منع مذکورده
دفع ایلمکلک وارد یر یحد بحدا قولنده مستفاد اولدن
حد ایله مراد علوم عربیته اهلینک اصطلاحیدر
بوندنصکره تحقیق [لفظیچیم] [جعلی] منع سؤال سیدرکه شو رساله‌ده
قنغی مکانده واقع اولدیسه لفظ منع اعتراضدر
امدی لفظ منع طلب دلیل معناسنه حمل بدیر دخی

دخی مطلق طلب دلیله نقض تفصیلی دخی مناقضه
تسمیه قیلنور دخی کاهیجه منع مذکور لفظی استعمالی
اولنور بعض کتب آدابده مطلقا دفع معناسنه او دفع
دلیل طلبنده اولسون یاخود ابطال دخی استدلال
طلبنده اولسون بوندنصکره تحقیق دلیل طلب
کاهیجه خالی اولور سندن ذکردن لا نسلم دینلدیکی کبی
سندن ذکر ایلدیکی یاخود هو ممنوع دینلور دخی
منع زیاده اولنمادن شو مقدار اورزینه دخی خالی السند
اولدن منعه منع مجرد تسمیه قلنور دخی کاهیجه
منع مجرد سند ایله ذکر اولنور دخی بقینجه حقنده
سندی تفصیل کلور تصدیق بابنده دخی منع
مجرد صحیحدر لکن سند ایله منع مجرد منعدن
اقویدر دخی آدابیون اصطلاحنده سند ذکر اولنان

مطلب الباب الثانی

منع تقویة ایچون دخی تفصیل قیدی اولمقسزین
نقض واقع اولسه اسمی او نقض دلیل ایله شیئک
ابطالدر معنی‌ده اوچ بابده باب ثانی تقسیم
بیاننده‌دیر دخی او تقسیم یا کلینک جزئیاتنه تقسیمدر
یا کل اجزاسنه تقسیمدر دخی کلی ایله کله مقسم
دخی مورد القسمة تسمیه اولنور دخی جزئیات ایله
اجزاء اقسام تسمیه اولنور دخی هر برقسم قسم آخره
نسبتله قسیمدر دخی شول برقسیم که مقسمده
داخل اولدی حالبوکه تقسیمده ذکر اولنمدی اکا
واسطه بین الاقسام تسمیه اولندی دخی
تقسیمک صحتنده شرطی جمع دخی منعدر دخی اولده
حصر تسمیه اولندی دخی حصرک معناسی مقسمده
داخل اولان شیئک بعضینک ذکری تقسیمده ترک

ترک اولنماز دخی ایکنجی معناسی مقسمده داخل
اولمیوب تقسیمده ذکر اولنماز دخی بو تقسیمک
غرآطنذریه بعضندن اقسامک تباینی بو فصل
کلینک تقسیمدر جزئیاتنه دخی تقسیمک معناسی
مقسمه قیود ضمدر امدی صریحاً اقسامده
تحقیق مقسم ذکر اولنور سنک الانسان اما
انسان ابیض واما انسان اسود قولک کبی
دخی کاهیجه اقسامک مفهومنده داخل اولور
سنک الکلمة اما اسم او فعل او حرف قولک
کبی دخی کاهیجه مقسم حذف اولنوروده دخی
مقسم محذوف مراددیر سنک الانسان اما ابیض
او اسود قولک کبی بوندنصکره تحقیق شو تقسیم
یا عقلیدر دخی یا استقرائیدر دخی اول

شول برشيدركم قسم آخر او تقسيمده عقل تجويز
ايليه دخى نفيله اثبات بيننده ترديد ايليه
او تقسيمده اقسام ذكر اولور سنك المعلوم اما
موجود او لا قولك كبى دخى ايكنجى شو برشيدركم
قسم آخر او تقسيمده عقل تجويز ايليه لكن
استقراء ايله اوشى بلنه تقسيمده ذكر اولنوبدى سنك
العنصر اما ارض او ماء او هواء او نار قولك
كبى دخى تقسيم استقرائى نك حقى اثبات ايله
نفى بيننده او تقسيمده تردد ايلمه مكدر ديو لكن
كاهيجه حصر عقلى صورتنده ذكر اولنور ترديد
ايله كه حصر عقلى كبيجه بعض اقسام البته مرسل
اولور دخى ارسالك معناسى قسمك مفهوم اعم
اولمقدر شول قسمده كم استقرا بلونه و استقرا اوزرينه

بعض قسمك مرسل اولمقلغى معناسى

ادرينه مفهوم قسم صادق اوله دخى بو عموميك
معناسى شو مفهومك صدقنى عقل تجويز ايلمكلك دير
شول بولنان شينك غيرى اوزرينه سنك العنصر
اما ارض او ماء قولك مثللى دخى ايكنجى اما ماء
او نار دخى اوچنجى اما هواء او نار دخى بو او نار نادر
امدى قسم اخير مرسلدر ديمكدركم بحسب العقل
او مفهوم منحصر اولماز بلكه بحسب الاستقراء
منحصر اولور بو فصل اعتراض بيانندهدر
تقسيم حصر اوزرينه امدى او تقسيم عقلى اولديسه
سائل او عقلى نقض ايدر عقل تجويز ايلديكى قسم اوكه
وجودیله دخى او تقسيم استقرائى اولديسه سائل
او استقرائيى نقض ايدر قسم آخرك وجودى فى الواقع
متحققدر ديمكلك ايله دخى كاهيجه سائل ظن

فصل فى الاعتراض

ایدر نفیله اثبات ایتمدن تقسیم استقرائی در مرددر اولورده
تقسیم عقلی ظن ایدر امدی او سائل در تحقیق
او تقسیم عقلی باطلدر قسیم آخر عقلا تجویزندن ایرو
سنکیم بزم ذکر ایلدیکمز تقسیم منحصردر سائل در اولدی
امدی تحقیق قسم اخیر نادره منحصر دکلدر زیرا
بحسب العقل جائز اولور تحقیق نادره بونلرک غیری منقسم
اولمه‌سی جائزدر دیر امدی او قاسمدن ایجاب ایدرکه
تحقیق بو قسمه استقرائیه دیر دیمی شول قسمدر که
سنک او قسمه جائز کوردوکون متحقق فی الواقع دکلدر
حال بوکه تقسیم استقرائی باطل اولماز الا فی الواقع قسم آخرک
وجودیله باطل اولور امدی سائل حصر عقلی ایله استقرائی‌نک بیننی
ابطال ایلدیکی وقتده عدم حصر ایله امر بویله اولونجه
تحقیق او ابطالدن قاسم تقسیم تحریریله مجاب اولور

اولور بن قاسم ایله مراد تحریر تقسیمدر تقسیم
قصد ایدرم واسطه شامل اولمیان معنای
بو فصل تحقیق تقسیمک نقضنی بیان ایدر
تحقیق او تقسیمده لازم کلور شیئک قسیم او شیئه واقعده
قسیم اولمقلق لازم کلورد بمثال ایله دیمی شویله کوزیم
بعض قسیم آخرک اعم اولدیغی وقتده دیر سنکیم سنکه
الجسم اما حیوان او نام دیدیکی وقتده امدی حیوان
فی الواقع نامیدن بر قسمدر دیمی کاهیچ بو تقسیم نامیه
قسیم قلنور دیمی بو تقسیمده تحریر ایله مستند اولدیغی
حالده لزوم مذکوری منع ایجاب ایدر بن بونامی ایله
حیوانک غیری مراد ایلمکلک قصد ایدرم دیمی
تحقیق شرط ثانینک انتفائیله بو تقسیم نقضی اولور
شان کلام او نقضنه لازم کلور شیئک قسیمی واقعده

اوشبو قسم اولمقلق لازم اولور دخی شرط لزوم مقسم ایچون
اقسامک بعضیسنه مباین اولدیغی وقتده دیر
نتکیم سن الانسان اما فرس او زنجی دیدیکین
وقتده امدی فرس انسان ایچون قسمدر انسان
ایله فرس حیواندن قسملردر دخی تحقیق شو تقسیم
فرس ایچون قسم قلمق لزمی واردر دخی کاهیجه
شو تقسیم نقص اولور مقسمدن تحقیق قسم اعمدر
دیمکلک ایله ~~نقص اولور~~ نتکیم سن الانسان اما
ابیض او اسود دیدیکین وقتده امدی اعراض
مذکوردن صوای منع مجرد ایله یاخود استناد ایله مجاب
اولور دخی تحقیق مقسم اقسامدن اعتبار اولنور
دخی کاهیجه شو تقسیم نقص اولور تقسیم الشی الی نفسه
لازم کلدکندن ایچون دخی نفسک غیری اولدیغندن

اولدیغندن ایچون دخی شو نقص اقسامک بعضیسی
مقسمه مساوی اولدیغی وقتده دیر انسان بشره
دخی زنجیه تقسیمک کبی بو فصل تحقیق تقسیم
نقص ایدر تحقیق تقسیم اقسامنه تصادق سبیله
تصادق اقسام دیمک شیء واحد اوزرینه اقسامک
صدقیدر دخی شو نقص یاخود شو تصادق اوصدقلک
کلی اقسام بیننده یاخود بعض اقسام بیننده عموم
من وجه دیر نتکیم سن الحیوان اما انسان واما ابیض
دیدیکمز وقتده بو انسان ایله ابیض انسان ابیض
اوزرینه صادق اولور مطالع شرحنده قطب رازی
دیدی اقسام بیننده تمایز تقسیمدن مقصود
بن دیرم قطبک قصدی جمیع اقسام بیننده تمایز
تباینددن مقصود مطلقا تصادقدر بو تصادق

اولمدی ایچون باطل اولدی تصادق سبیله تقسیم حقیقی
فی الواقع اشیاء متمایزه ده دیو تقسیم حقیقی مقسم قلنور
دیو تقسیم اعتباریه ضرر [illegible] دیو تقسیم عقلی
مفهومات متباینه متمایزه یه تکثیر تقسیمدر هرقچان
او مفهومات فی الواقع متصادق اولورسه ده کلی یی
اقسام خمسه یه تقسیمی کبی تکثیر فنارینك بیانی کبی سلوندن
متصادقه اقسام ایله بیله آمدی تحقیق بو تقسیم اوزرینه
سائل اعتراض ایدر بو تقسیم باطلدر دیمکلك ایله بو تقسیمك
باطل اولمه‌سی تصادق اقسام ایچوندر آمدی ایجاب ایدر
اعتراضدن کبرای منعله تقسیم مستند اولدیغی حالده
تمایز اقسامی مفهوم حسبیله او اعتبارده تقسیم
اعتباریدر دیمکلك کفایت ایدرده دیو او تقسیم اعتباری
تصادق ضرر ویرمز بن ده دیرم شیء واحد ذلك

ذلك الشیئك اقتضای اعتباریله اشیاء متعدده
اعتبار اولنور آمدی اقسام متعدده شیء واحده
داخل اولور دیو [illegible] کیفیت تصادق بلورسینز
دیو هرقچان شرح [illegible] ایتمکلکیم همتمك ضعفی
زمانی اولمیدی سیز ایچون بر بیان یوندن
زیاده ایدردم الله عظیم الشان سیزه هدایت
وتوفیق ایلسون بو فصل کل اجزاسنه تقسیم
بیانندهدر دیو بو تقسیم مقسمك ماهیتنی تحصیلدر
مقسمك اجزاسی ذکر ایله آمدی مقسمك بو تقسیم
ایچون ضم قیود اولمدی دیو تقسیمك شرطی
حصردر دیو تباین اقسامدر دیو تقسیمك هربر قسمه
دخولدر مجموعی بالله وجودك اوتونه تقسیمی کبی
دیو اعتراض چقاریلدی شو تقسیم اوزرینه دیو

فصل اعلم ان معنی

تقسیم دفع اوزرینه چیقاریلدی بو فصل سن بیل تحقیق
مرادی تحریردن معنا لفظدن ظاهر اولمیان معنا مراددیر
عامدن خاصی مرادک کبی مقابله قرینه‌یی سبیله
لکن علم بیانده مجاز ارادهٔ صحیح اولماز علاقهٔ معتبرهٔ
مذکوره سیز امدی مثلا کتاب دیوبده قرنی مراد اولنماز
دهی اما قرینه؛ مانعه ارادهٔ؛ حقیقتدن مجرد مانع
اولدیغی وقتده واجب اولماز زیرا مانعه جواز کفایت
ایدر دهی قرینه؛ مانعه ده شرط قلنمدی انجق قطع جزم
ایچون شرط قلندی معنای مجازی سبیله او معنای مجازینک
تجویزی دکل اوچ بابدن باب ثالث تصدیق بیاننده
دیر دهی تصدیق معناسنده اولدن مرکبات ناقصه بیاننده
دیر سن بیل تحقیق آحاددن بر احد او تصدیق ایچون
دعوی دهی مدعی ایلیوب دیدیکی وقتده دهی او

دهی او تصدیقک قائلی معللدر تحقیق او معللک حقی
دعوی اوزرینه تعلیلدر امدی اکر او دعوی بر دلیله
موقوف اولمازسه دهی او دعوی بدیهی جلی اولمازسه
امدی سائل ایچون او دعوی منع ایلمکلک واردر
دهی منعک معناسی دعوی اوزرینه دلیل طلبیدر دهی
اکر او دعوی بدیهی جلی اولورسه بدیهینک منعی صحیح اولماز
دهی بو منعه مکابرهٔ تسمیه اولنور دهی اکر او دعوی
دلیله موقوف اولورسه امدی بو تقدیرجه سائل ایچون
اوچ وظیفه واردر اولکی منع ایکنجی معارضه اوچنجی نقض دیر
امدی بو مقامده اوچ مقاله واردر مقاله؛ اولی
منع بیاننده دیر سن بیل تحقیق سائل ایچون مقدمهٔ
دلیلی منع واردر معلل استدلال ایلدیکی وقتده او مقدمه
اوزرینه دهی او مقدمه بدیهی جلی اولمازسه

دخی اودعوادن مدعی نی منع صحیح اولماز بحون زیرا
منع دلیل طلبدر دخی مطلوب حاصل اولماز الا
دلیلنک مقدماتندن برشی منع مراد ایلمک لک ایله حاصل
اولور دخی شونجاز نسبتده دیر دخی بزلر بوصی
علمادن کوردوز مدعی مدلل سندایله منع
صکره مدعی بعد للمدلل مقدمه‌سنی منعدر مدعی
مدللک مقدماتنه بوفصل منعک اقسامی
بیاننده در منع یا مجرد دیر سندده یا خود سنده منع
معروندز دخی سند شول برکلامدرکه مانع اوکلامی
ذکر ایلدی تحقیق سند مانع ممنوعک نقیضنی مانع
استلزام ایدر زعمنده ایجون دخی کفایت ایدر اوکنده
استناد ایله عقلده اوسنیک جوازنده امر بوبله اولنجه
کاهیجه سند تجویز طریقی اوزرینه ذکر اولنورده بنه

بنه بوجی تسلیم ایتمیز دینلدیکی کبی تحقیق بوشبح
انسان اولمدی دن ایچون بوشبحک ناطق اولمک
جائز اولماز دخی قطع طریقی اوزرینه کاهیجه سند
ذکر اولنورده کیف دینلدیکی کبی حال بوکه اوشبح
ناطقدر شول یرشیکه صحیح اولمادی انجق سنک ذکر
ایلدیکین شی صحیح اولدی هرقچان اوشبح غیر ناطق
اولورسه حال بوکه غیر ناطق اولمدی دخی
وقتاکه سندده کفایت ایدر مطلقا جواز سندایله
بیله منعک صحتنه توقف ایتمز سندیک اثباتی اوزرینه
شول برسندکه قطع طریقی اوزرینه ذکر اولوندی
دخی تسمیه قلندی شول بر منعکه اومنعک سندنده
مقدمه ممنوعه‌نک مبناسی بیاننده تحقیق اومنع ایچون
حل اولن صورة ثالثدر اوسند دخی حل اوصل

دعوى
هذا الشبح ليس بانسان
صغرى
لانه يمشي على اربع
كبرى
وكل يمشي على اربع فهو ليس بانسان
نتيجه
هذا الشبح ليس بانسان

هذا الشبح حيوان
لانه ليس بناطق
وكل ليس بناطق فهو حيوان
هذا الشبح حيوان

فصل الوارد على المعلل

غلطك منشئى بياندر حالك وقوعى چوقدر نقض
اجماليدن صكره دخى بقيه چه چقدر نقض
اجمالى بيلنور بو فصل معلل اوزرينه واجب اولانى
بياندر سائلك منع عندنده معللك مدعاسى غير مدلل
اوله ياخود مدعانك دليلنك مقدمه سى شول
شيلك اثباتكم اوشى سائل منع ايلدى يجوز زيرا
بو اثبات [illegible] تدره مانع مطلودر دخى بو اثباتده
ايكى نوعدر ايكى نوعدن برى ممنوع نتيجه ويرسون
ايچون دليل ذكر ديو دخى ايكى نوعدن برى
سند مساوى يى منع ايچون ابطالدر دنيوا
سند مساوى يى ابطال ممنوعك نقيضنى ابطال
ايدر امر بويله اولونجه او ممنوعك عينى استحاله
ايچون ثابت اولورده نقيضنين مرتفع اولور

اولور دخى شو بطلانك بيانى تحقيق منع ايچون
سنديك مساواتنك معناسى دخى منعدن سنديك
اخصيتى سنديك مساوى اولمسيدر نقيضنك ممنوعى
ايچون دخى ممنوعك نقيضندن سنديك
اخصيتيدر دخى سند احتمال عقلى ايله
بشنى قسمدير مساوى مطلق اخص
مطلق اعم اعم من وجه تباين دخى بز
بو اقسامك هر برينى تمثيل ايدهلم دخى بن

هذا الشبح ليس بضاحك لانه ليس بانسان

ديديكمز وقتده امدى سائل تحقيق بو قوالى انساع
اولمدوغنه تسليم درز ايچون بو شبحك ناطق
اولمقلغى جائز اولماز امدى بو سند نقيضنك
ممنوعى ايچون سند مساويدر دخى ممنوعك نقيضى

اولان شیء انساندر دخی سائل لِمَ لا یجوز ان یکون
زنجیاً دیدیکده امدی بو شیء اخصّی مطلقدر
دخی سائل لِمَ لا یجوز ان یکون حیواناً دیدکده
امدی بو شیء اعمّ مطلقدر دخی سائل لِمَ لا یجوز
ان یکون ابیض دیدکده امدی بو شیء اعمّ من
وجهدر دخی سائل لِمَ لا یجوز ان یکون حجراً
مخالف
دیدکده امدی بو شیء مباینیدر دخی مباین
دخی اعمّ من وجه بو ایکیسنده استناد جائز اولماز
دخی معلّله نفع ویرمز مباین ایله اعمّ من وجهک
ابطالی سائل هرقچان بو ایکیسنده مستنده اولورسه
دخی مساوی دخی اخصّ مطلق بو ایکیسنده
استناد جائز اولور لکن معلّله نفع ویرمز اخصّک
ابطالی بلکه مساوینی ابطال معلّله نفع ویرور

ویرور دخی اعمّ مطلقده امدی استناد
جائز اولماز لکن اعمّ مطلقک ابطالی معلّله
نفع ویرور هرقچان سائل او اعمّ مطلقه مستنده
اولورسه دخی سن بیل تحقیق ممنوع هرقچان
او ممنوع معلّلک دلیلینک مقدّمه‌سی اولورسه
امدی معلّلک ایچون وظیفه: اجزی واردیر
او ممنوعدن تخلّص ایچون دخی بو وظیفه:
اوّلی دلیل آخر ایله مدّعاسنی اثباتدر دخی
عجز
اشبو افحامندر من وجه امدی سن بیل
الزام
بو فصلی دخی معلّل اثبات عندنده معلّلک
مدّعاسی یاخود ممنوعک مقدّمه‌سی دلیل ایله
یاخود سند ابطال ایدوب سائل ایچون منع ایلمکلک
واردیر اشیاده بر شیئک دلیلک مقدّماتیله یاخود

بو فصل وعند اثبات المعلّل

ابطالدیر اکر مقدمه بدیهی جلی اولمازسه آمدی
سائل منع اولدیغی وقتده اومنع کتورور تفصیل سابقی

فصل منع السائل مقدمة دلیل المعلل

بوفصل معللك دلیلنك مقدمه سنی تسلیم سائلی
منع بیاننده کاهیجه معلله ضرورینه دهی شو
منعه مانع سند اولدیغی حالده ذکر اولدوغی وقتده
معللك دعواسیله اعترافی شامل اولور تتکیم

دعوی صغری
العالم حادث لانه متغیر
کبری
وکل متغیر حادث فالعالم
نتیجه
حادث

مؤمن العالم حادث لانه متغیر دیدیکی وقتده
دهی صغری ثابت اولور متغیر ایله حرکتدن دهی
سکوندن خالی اولماز امدی فلسفی لانسلم در
حرکت سکوندن عدم خلوده نذن ایچون جائز
اولماز بوایکی سندن خالی اولمقلغی تتکیم بو عالمك
حدوث زماننده امدی شو سند اوسنده واردر
اعتراف عالمك حدوثیله بوفصل هرقچان سائل

فصل الدلیل الباطل

سائل غیر مدلل ایله مدعینك دلیلنی ابطال در
یاخوده مدعینك دلیلنك مقدمه سنی ابطالدر
اومقدمه اوزرینه معلل مستدل اولمدن اول اشته
شو ابطاله غصب قسمی اولنور نیچون زیرا استدلال
معللك منصبی دیر دهی کاهیجه او منصبی
سائل غصب ایدر دهی علماء بوغصبده اختلاف
ایلدیلر مسموعدر معلل اوزرینه واجب اولور غصب
ایلمكلك واجب اولور دهی علماء محققون
ده دیلر تحقیق بوغصب غیر مسموعدر دهی
شول برمن دیدی تحقیق غصب مسموعدر دیو
جوابده
منه دینلور تحقیق سائل ایچون سند ایله بیله
منع مراد ایتدم دیمکلك واردر شول برمنع
ذکرده کم اومنع صورة ابطالده ذکر اولوندی

دخی استدلالده ذکر اولندی آمدی بو تقدیرجه
البتّه جوابه سائل مستحق اولور صدر الشریعه
توضیحنده دیدی شول بر منع ایچون لایق اولورکم
مقدمهء معینه نک فسادیله حکم ایلدی اومنه اعتراض
ایلمک نک ده وارددر مقدمهء معینه
منع طریقی اوزرینه ابطال طریقی اوزرینه دکل شوندن
ایچون خصمی تحقیق بو اعتراض غصبدیر در آمدی
سائل معلّله عنایة محتاج اولور صدر شریعتک
کلامی نهایت بولدی بو فصل عرف مناظرینده
غصب بیاننده دیر سائلک استدلالیدر شول شیئک
بطلانی اوزرینه کم اوشی منع صحیح اولمیه آمدی مطلقا
معارضه اولمدی غصبیله زیرا معارضه معلّلک استدلالندن
صکره دلیل ایله دعواسی ابطالدر اوشی اوزرینه دخی

دخی اول دعوی اوزرینه استدلالدن صکره
دعوی نی منع صحیح اولمدی دخی بونک
کبیجه نقضی غصبیله اولمدی زیرا بو نقض دلیل
ایله دلیل ابطالدر دخی دلیل منعی صحیح اولمدی
زیرا منع صحیح اولماز انجق اولمیه شول برشی
اوزرینه کم اوشی اوزرینه استدلال ممکن اوله دخی مطلقا
دلیل اوزرینه استدلال ممکن اولمیه زیرا دلیل
مرکب اولدیغندن ایچون ایکی مقدمه دن دخی حال بوکه
مطلق دلیل نتیجه ویرمز الّا بر مقدمه دیر دخی بو تقاله
بحث واردر دخی نقلی جه حقده بو معارضه
دخی نقضی بیلورسیکه بو فصلده کی بیل تحقیق
سائل کاهیجه منع ایدر معلّلک دلیل تقریبیله دخی
تقریبک معناسی دلیل سوقدر مدعایه استلزام ایلدیکی وجه اوزرینه

دخی او تقریبك منوعك تقریری مدعانك شو دلیلك
استلزامی تسلیم ایلمز دخی کاهیجه او تقریر مجمل اولورده
دخی تقریبه دینلور یاخود بو تقریبك ممنوعدر
دینلور دخی تقریب تمام اولمدی ایچون مدعانك
عینی دلیل نتیجه ویردیکی وقتده اولور یاخود
او مدعانك مساویسی اولدوقده اولور یاخود مطلقا
او مدعادن اخص اولدوقده اولور دخی اما اعم
نتیجه ویردیکی وقتده امدی تقریب یوقدور کانك
مدعی موجبه کلیه اولور دخی دلیل ایله موجبه جزئیه
نتیجه ویرور بو فصلده دینلدی نقل منع اولنماز
دخی نقلك مدعاسی اولماز الا مجاز اولور یاخود
مجاز معناسنه اولورده منع لفظ استعمال اولنماز
دخی شول لفظکه منقول مشتق اوله دلیل طلبده

طلبده نقل ایله مدعانك اوزرینه استعمال اولنماز
الا مجاز اولدیغی حالده استعمال اولنور دخی شرحك
بیانی تحقیق اصطلاح حمزده منع دلیلك مقدمه‌سی
اوزرینه دلیل طلبدر دخی وقتاکه نقل ایله مدعی
دلیلدن مقدمه اولمدی امر بویله اولدیغیچون هذا النقل
ممنوع وهذا المدعی ممنوع قولك مجاز دیر مطلقا
دلیل طلبدن دخی اما لفظ آخر ایله نقل ایله
مدعی اوزرینه دلیل طلبده مستعمل اولدیغی وقتده
امدی مجاز یوقدور کانك سن لا نسلم هذا النقل
او هذا المدعی دیرسیك یاخود بو نقل ایله مدعی بیان
مطلوبدر شو بختله که مدعی غیر مدلل اوله دخی اما
مدعی مدلل اولدیغی وقتده امدی او مدلل اوزرینه
دلیل طلب قنغی لفظ ایله اولورسه المسون نسبتله مجاز دیر

دخی مراد شیء اوزرینه دلیل طلبیدر مدللك دلیلنك
مقدماتندن دخی بو مقامده شو بابده سكاكی كفایت
ایدر الله عظیم الشان بلمدوكی بلدورسیه
بو فصل مانعك منعی عندنده معلل اوزرینه وقتاكم واجب
اولدیسه اوواجب اثباتدر نتكیم سن اثباتك
تفصیلی بلدك امدی اوواجب نفع ویرمز منع منعلم
دخی منعك معناسی او منع منعك صحتنی منعدر
منع منعك تقریری شو منعك ورودنك صحتنی
تسلیم [struck] ایلمز بذن ایچون جائز اولماز بو ممنوعلك
بدیهی جلی اولمقلیغی دخی بونك كبیچه دیر واجبه
نفع [struck] شول بر سند منعكه قطع طریقی اوزرینه
ذكر نفع ویرمز شارح حنفی دیدی منع منعده
دخی معاللك اوشیء منعده تأیید ایدر منعی واجب

فصل لما كان غیر واجب

واجب اولماز شول بر مقدم: اثبات كم مانعك منعی
عندنده معلل اوزرینه واجب اولور شارح حنفینك
كلامی نهایت بولدی دخی بونك كبیچه دیر سند ایچوه
سندیك صلاحیتنی منع او سنده عموم ایله مستند اولدیغی
حالده اوواجبه نفع ویرمدیكی دخی بونك كبیچه دیر
سند ایچون سندیك صلاحیتنی ابطال او سنده
عموم ایله مستدل اولدیغی حالده دخی بونك كبیچه دیر
مانعك عبارهٔ سنك ابطالی او عبارهٔ قانون عربیتیه
مخالفتی سببیله اوواجبه نفع ویرمز امدی معللكم شو
اعتراضات ایله [struck] مشتغل اولورده بحثدن
بحث آخره انتقال ایدر سائل اوزرینه معلل دفع
واجب اولور امدی اوواجبك اشتغالی اولمدیسه
اعتراضاتسیز سائلك منع ایلدیكی شیء اثباتسیز

آمر بيله اولورحه تحقيق معلل اوراجيله مدعاسى اثباتدن
عاجز اولور امدى معلل شو بحثدن عاجز اولديسه
دخى بحث آخره انتقال ايدرده منع اوزرينه مستدل
اولديغى حالده منع ابطال معللك نفع ويرمكلكى نه كوزل
شيلك نفع ممنوع بداهة جليه ايله بديهى اولديغندن
ايچون دخى شو ابطال ممنوع اثبات منزله سنده دير
دخى بونك كبيچه دير معللك نفع ويرده كى دعوى ايله
منع ابطالده تحقيق بو ممنوع مسلمدر مانعك عندنده
لكن شو جواب الزامى جدليدر تحقيقى دكلدر
امدى بو جواب صحيح اولماز حتى اظهار اهمه مراد
ايدن عندنده دخى مانع ايچون بو تقديرجه
تسليمدن رجوع ادعا ايلمكلك وآردير شول بر
شيلك كه او شئ تسليم ايلدى او تسليم اولنان

المقالة الثانية في المعارضة

اولنان شيئك بديهى جلى اولمدى مقاله ثانيه
معارضه بياننده دير دخى معارضه سائلى اثباتدر
شول شيئك نقيضنيلكه او شئ معلل ادعا ايلدى
دخى معلل اثبات اوزرينه استدلال ايلدى ياخود
حكمك نقيضنى مساوى اولدى ياخود مطلقا
او حكمك نقيضندن اخص اولدى معللك شويله
انسان دكلدر ادعاسى اولدى دخى معلل او شئ
اوزرينه انسان اولمديغنى ده استدلال ايلدى امدى
معلل سائله معارضه ايلدى انسانيت اثبات ايله ياخود
ضاحكيت اثبات ايله ياخود زنجيلك اثبات ايله
امدى سائل معارضه مرادى عندنده معللك ديمكلك وار
دير سنك شو دليلك دخى هر قچان ادعا ايلديكى
شى اوزرينه دلالت ايدرسه لكن بنم عندمده او شى

سنك دليلي نفي ايدر ديمكدركه شول شيكه سن
اوشيئي نفي ادعا ايلديك ديمك معارضه ده
معلل دفع معارضه نك دليلنك بعض مقدماتني
منع ايله دير ياخود او معارضه نك دليلنك فسادني
اثبات ايله دير ديمك بو اثبات نقضدر ديمك
يقيني چه چيقان نقضنك تفصيلي كلور ياخود دليل
يعني بو دعوى اثبات
آخر ايله دعوى يي اثباتدر ديمك بو اثبات معارضه در
سائلك معارضه سي اوزرينه ديمك شو معارضه نك
دافعه اولمقلغي سائلك معارضه سي ايچون بحثدر
بوندنصكره تحقيق معارضه دعوا ايدن معارضه يه منقسم
يعني دعوا ايدن منقسم اولان معارضه
اولور ديمك بو معارضه معللك مدعاسنك خلافني
سائل اثبات ايلمكدير معلل مدعاسي اثباتندن
يعني مقدمه اوله معارضه
صكره ديمك مقدمه ده معارضه ديمك بر معارضه

فصل [illegible] تنقسم الى

بو معارضه معللك دليلنك مقدمه سينك خلافني سائل
اثبات ايلمكدير بو مقدمه؛ معللك اثباتندنصكره
بو فصل معارضه نك اقسامي بيانندهدير ديمك بونلرده
هر بريري اوچ قسمه منقسمدر بچون زيرا معارضنك
دليلي مادةً وصورةً معللك دليلنك عيني اولورسه
تنكم مغالطات عامه؛ ورودهده اولان معارضه
قلب و معارضه تسميه اولنديغي كي قلب ايچيندن اولديغي
اوزرينه ابو الفتح ديديكي مغالطات عامه؛ ورودهده
ديدي او مغالطات ادله دير اوايله ادله كم او ادله ده
استدلال ممكن اوله جميع اشيا اوزرينه نقيضيني وارنم
شول شيئك وجودي وعدمي مطلوب ايچون مستلزم
اولور اوشيئ دينلمكك مثللي شوشي موجوددير ياخود
اولور
معدومدر ديمك قنغي زمانده اولورسه اولسون مطلوبك

بشدی ال ونم اولدر بن دیرم امدی بو مغالطات
فلسوف استدلال ایلدیکی وقتده عالمك قدمی اوزرینه
بزلر او فلسفیه مغالطاتله استدلال ایله معارضه
ایدرز عالمك حدوثی اوزرینه دخی معارضك
دلیلی ~~اولدیسه~~ معللك دلیلنك غیری ماده دخی عینی
صورة اولورسه بویله اولان معارضه یه معارضه بالمثل تسمیه
اولنور فلسفینك ~~دیدوکی~~ کبی العالم قدیم لانه
اثر القدیم فهو قدیم دیدوکی کبی امدی بزلر فلسفیه
~~معارضه ایدرز دیمکله~~ تحقیق بو عالم حادثدر دیمکله
ایله زیرا متغیردر هر برشی که متغیر اوله حادثدر
عالم حادثدر دیمکله ایله معارضه ایدرز دخی
معارضك دلیلنك غیری صورة یوغیسه اولورسه
بویله اولان معارضه یه معارضه بالغیر تسمیه اولنور برابر

مغالطات یعنی قیاس فاسده
العالم قدیم لانه اثر القدیم
وکل ما هو اثر القدیم قدیم
فالعالم قدیم
العالم حادث لانه متغیر
وکل متغیر حادث
فالعالم حادث

برابر معارضه نك دلیلی ~~اولدیسه~~ ماده معللك دلیلنك
غیری اولدیسه کروده کچن کبی نتکم بز صورة مذکوره ده
العالم حادث لانه اثر المختار ولا شی من القدیم باثر
المختار ایله بز معارضه ایلدیکمز وقتده یا خود
معارضه نك دلیلی ~~اولدیسه~~ ماده معللك دلیلنك عینی اولورسه
کروده کچن کبی معارضه بالغیر تسمیه اولنور ایشته شو
تعمیم آداب شرحی اولان عضدیه ده فاضل عصام تصریح
ایلدی دخی شو تقسیمك مثالی معللك استدلال
ایلمکلکیدر شول شی اوزرینه که معلل دعا ایلدی
مغالطه عامه ورود ایله امدی سائل معلله معارضه
ایدر بو مغالطه: مراد ایتمکلك ایله معللك مختارك
غیری اولان صورة اخری ایله معللك مدعاسنك نقیضی
اوزرینه مقاله: ثالثه نقض بیاننده دیر دخی

المقالة الثالثة في النقض

كاهيچه نقض اجمالى ايله ثبت اولنور دخى بو نقضك
معناسى مستدل اولنجى اولديغى حالده معللك دليلنك
بطلاننى سائل ادعا ايلمكلك دير تحقيق تخلف ايله
بيله مدعا اولديغى اونقض جارديرا وحكمه شرط مدعاده
دخى هر بر دليلك شاهد شرط اولمامدى او دليل باطلدر
زيرا دليل صحيح مدعانك دليلندن تخلف ايتمز زيرا
مدعا دليل ايچون لازمدر دخى لازمك بطلانى
ملزومك بطلانى لوازميندن اولور ايدر عالمك قدم
اوزرينه اولان فلسفى مستدلمه بز ديديكمزده تحقيق
بو عالم قديمدر اثريدر تحقيق بونك دليلى حوادث
يوميه يه جاردر ديمكدر كه حوادث يوميه ده
نتيجه ويردى حوادث يوميه ايله بيله بالبداهه حادثدر
دخى جمهور عندنده شو نقضدن مجاب اولماز

اولماز كبرى منع ايله بلكه صغرى يى منع ايله مجاب اولور
دخى وقتاكه صغرى اولديغى مقدمتين اوزرينه مشتمل
اولديغى جريان منع اولنور بعض محلده دخى بعض
محلده تخلف اولنور دخى كاهيچه ناقض مستدل
اولور معللك دليلنك بطلانى اوزرينه تحقيق
بو دليل دور ياخود تسلسل مستلزمدر حاصلى بوكه
دليل دور ياخود تسلسل مستلزم اولمغله محالدر دخى
وقتاكه محال مستلزم اولان امدى اوده محالدر
دخى بو مقامده كيروده كچى كبرى يى منع مجال اولماز
بلكه استلزامى منعه مجال اولور دخى كاهيچه تخلف
منع اولنور چونكه تحقيق دورك دخى تسلسلك
بعضى غير محالدر دخى كاهيچه سؤال مجاب اولور نقضدن
مدعايى دليل آخر اثباتيله دخى شو مدعاى اثبات

دعوى
هذا تعريفك محال
صغرى
لان هذا تعريفك مستلزم للدور او التسلسل
كبرى
وكل تعريف مستلزم للدور او التسلسل محال
نتيجه
فهذا تعريفك محال ...

انجام بى وجهدر   سن بيل تحقيق معارضه دخى
ناقض بونلرده دليل ذكر اولنمقلرى وقتده   امدى
بو معارضه ايله ناقضك دعوا آرينك بطلانى اثبات ايلمز
دخى بو ناقضك دليلنه شاهد تسميه اولنور
اكر سن سائل ايچون مجموع دليل منع اولمدى ديرسك
بونك معناسى دليل اوزرينه دليل طلبيدر   بن ده ريم
سائل مجموعى دليلى منع ايلمدى بچون زيرا مجموع دليلى منع
سائلك معلله شى بالى بطالهدر   زيرا دليل نتيجه
ويرمز الا مقدمه؛ واحده؛ نتيجه ويرور   دخى بو مقامده
بحث واردر   بو فصلده سن بيل تحقيق ناقض كاهيجه
معلل دليلك بعض اوصافنى ترك ايدر اودليل اجرا
عندنده مدعا؛ آخرده   امدى بو ناقضه نقض
مكسور تسميه اولنور   امدى بو تقديرجه معلل ايچون

فصل اعلم ان التناقض

ايچون   تحقيق وصف متروك علّيته ده مدخل
اولوب سند اولديغى حالده معلل ايچون منع جريان
واردر   دخى تحقيق ابطال ايدرسه سند اثبات
ايله ~~تحقيقه~~ علّيته ده شو وصف ايچون
مدخل يوقدور ديمكله ايله   بو بحثك مثالنده
امام شافعى غائبك بيع صحيح اولماز ديدى   زيرا
بو تحقيق مجهولة الصفة مبيعدر   امدى بيز
شافعى يى نقض ايلديك تحقيق امرأة غائبى تزوجده
دليل جارى در ديمكله ايله   زيرا بو امرأة غائبه
مجهولة الصفة محال بوكه امرأة غائبه ايله تزوج صحيحدر
امدى بز تحقيق مبيعه نك قيديى حذف ايلدك
بو فصل دليلك دخى دليلك غيرينك نقض اولمديغى
بياننده دير   تطويل اوزرينه ياخود استدراك

فصل اذا نقض الدليل بعينه

اوزرینه یاخود خفا اوزرینه یا بونلرک غیری اوزرینه
اشتمال سبیلیله اوله لیکن حسنی کیده ریلیرده
تحقیق
امدی مناظر بینک بری ایچره آخره شو ذکر ایلدیکی
شی باطلدر دیمکلک صحیح اولماز زیرا شول معناده که
او شیء بن ادا ایلدم عبارده او شیء ذکر ایله او
شو عباره شو صحیح
معنانک اداسی صحیح اولور عبارده ن کوزل اولمق
سبیلیله دخی شو نقض صحیح اولمدی اکر اولدی
تحقیق طریق راجحک وجودیله مرجوحک بطلاننده
واجب اولمدی دخی تحقیق بو نقض اعتراض صحیح
اولمدی عباره نک حسنی اوزرینه شو اعتراضه
تعیین الطریق تسمیه اولندی حال بوکه تعیین طریق
آداب مناظر بینه اولمدی دخی بو مقامده حکم
استشنادر دخی بو کتابده تحقیق تعریفنه اولمقلغی

فصل فی نقض معنی عباره

اولمقلغی موقوفدر احفی او تعریفی ابطال ایدر
تکیم سن بیلدیک ایدی بو فصل تحقیق عباره
دخی عباره معناسنه اولان نقض بیاننده در
قانون لغته یاخود صرفه یاخود نحوه او عباره نک
نک
مخالفت سبیلیله مستدل اولیجی اولدیغی حالده او عباره
بطلانی دعویدر دخی کاهیجه نقضدن مجاب
منع ایله صحیح
اولور مستند اولدیغی حالده او عباره نک مخالفتی سبیلیله
مذاهب اهل عربیه دن بر مذهب سبیلیله او مذهب
اوزرینه صحیح اولور شو عباره دخی تحقیق مستدل
اولدیغی حالده ناقص عباره مشتهر اولدی دخی
ناقص عباره نک معناسی تحقیق عباره اوزرینه
اعتراضدر او عباره نک قانون عربیه یه مخالفی
سبیلیله طریق منع اوزرینه او اعتراض صحیح اولماز

معنی منع ایدیجیلر
ناقض انجق

لکن شو نقض مانعک منع عندنده معلله نفع ویرمز
او معللک مدعاسی یاخود او معللک دلیلنک
مقدمه سی نفع ویرمز بلکه او نقض بر بحثدن
بحث آخره انتقالدر امدی سن نقضی تامل
ایله دخی جمله ده تحقیق نقضی دورتدر
تعریف نقضی دخی تقسیم نقضی دخی دلیل
نقضی دخی عباره نقضی دیر دخی اما
مدعی یاخود مقدمه او زرینه دلیل طلبه امدی
بو یله اولدن طلبه مطلق نقض تسمیه اولنمدی
بلکه نقض تفصیلی تسمیه اولندی بو فصلده
سن بیل تحقیق مرکب ناقص قضیه ایچون
قید اولدیغی وقتده اشته شو مرکب ناقص معنیده
قصد یقدر امدی او مرکب ناقص او زرینه منع

فصل اعلم ان المرکب الناقص

منع وارد اولور سنک هذا انسانٌ رومیٌ
دیمکلکک ایله امدی بو نقصده سائل ایچون
واردر انجق رومیته منع ایلمکلک واردر
امدی معلل او انسانک رومیتنی اثبات ایلدیکی
وقتده دلیل ایله امدی سائل ایچون او دلیلک
مقدمه سی منع ایلمکلک واردر یاخود او دلیله
معارضه ایدر یاخود سائل او دلیل نقض ایدر
دخی عقل صاحبی اولهده او زرینه تسابق اولادن
ایجاب مذکوره نک هر برینه دخی مرکب ناقص
قضیه ایچون قید اولمدیغی وقتده زیدٍ احدٌ
غلامُ زیدٍ یاخود خمسةَ عشرَ دیمکلکی نه امدی
بو یله اولدن مرکب ناقص او زرینه برشی ایله اعتراض
اولنمان الا شو لفظک قانون عربیته یه مخالف سبیله

دعوی هذا انسان رومی
صغری منقوض الی الرؤیه
...
فهذا انسان رومی

فصل واذا اجاب المعلل

اعتراض اولنور مركب ناقص قانونه مخالف

سائلك صحيح

اولديغى وقتده بو فصل دخى معلله ~~ايجاب~~

بحثندن

اعتراضندن ایجاب ايلديكى وقتده جواب مبنى ايله

شول شى اوزرينه كه سائل او شيء تسليم ايلدى اثبات

ايلمكلك طريقيله شول شيئكه سائل او شى منع

ايلدى دليل مشتمل ايله معللك عليليه سائلك

عندنده مسلم اولان مقدمه اوزرينه تحقيق شول

شى سبيله كه او شيء سائل باطل اولديغى تسليم ايلدى

اكثر شو جواب الزامى جدليدر تحقيقى دكلدر

دخى بو جوابده غرض حق اظهار اولمدى بلكه

انجق خصم الزام اولدى دخى بونك كبيجه دير

يعنى جواب الزام صدق ايلديكى اولمديغى تحقيقى كبيجه دير

مغالطه ايله معللك اثبات عليليه تحقيق

مغالطه اولان جواب سبيله امدى لديق اولمان

اولمازه معلله شو جواب خصم متعنت اولديغى وقتده

لديق اولور متعنت ديمكى معللك ذلهسى

طالب ديمكدر بو وقتده اظهار حق طالب دكله

دخى جواب تحقيقى ~~جواب تحقيقى~~ شول بر

جوابدركه معلل او جواب بنا ايلدى شول شى اوزرينه كه

او شيئك حقيقتنى بلدى ده معلل جواب پيدا ايلدى

لكن سائل بو تقديرجه ساكت اولديغى وقتده

الزام حاصل اولور دخى سائل منع ايدر شول شيئكه

او شيء تسليم ايلرزدن اول امدى سائل ايچون

واردر شو منعده زيرا سائل جزمه نصكره تردد

يعنى دوشنمك

ادعا ايلمكلك واردر تسليم ايلديكى شى بديهى

جلى اولمازسه دخى بوندن ايچون ديندى

تحقيق مانع ايچون مذهب يوقدور ديندى

فصل تم للشروع

بو فصلده بوندنصکره شروع ایده لیم مناظرك
بیاننه دیر نقلك تقدیرا اوزرینه اکر سنك
ناقل اولورسکز امدی منقولك صحتنی التزام
اولنماز امر بویله اولنجه او بحثك اوزرینه وارد
اولماز الا نقل تصحیح طلبی ایله اولور دخی
شو نقل تصحیحك معناسی نقل معتدر امدی
سنك ایچون نقلنی اثباته ایلمکلك وارد یس
شلا احضار کتاب ایله دخی اکر سنك
منقولك صحتنی التزام ایدرسك دخی شو التزامده
معرفه ایله انشا تصور اولنماز امدی سنك
اوزرینه ابحاث سابقه وارد اولور الا او منقولك
صحتنه ایمان واجب اولدیغی وقتده ازلماز دخی
منقولك صحتنك التزامی بو صددده نقل اوزرینه سنك

خاتمه ثمرات مرتبه

سنك حکمك تحقیق او منقول صحیحدر دیمکلك
ایله یاخود سنك مقالنی تقویتدر او منقول ایله
خاتمه بوندنصکره تحقیق بحث معلل ایله سائل
بیننده یا سائلی اعتراض دفعنده معللك عجزنه
منتهی اولور یاخود معللك جوابی اوزرینه اعتراضده
سائلك عجزنه منتهی اولور زیرا الی غیر النهایه
بحثك جریانی ممکن اولماز دخی معللك عجزنه
اصطلاحلرده افحام دخی سائلك عجزنه الزام
تسمیه اولنوردده دخی معلله مفحم سائله ملزم
دینلور چونکه ذاتك فتحیلم دخی معللك افحامه
اضافه مصدرك مفعولنه اضافتی دیر دخی بونکله
کبی دیر سائلك الزامیده بوندنصکره تحقیق سؤال
کاهیچه اعتراض معناسنه اولور دخی شو اعتراض

مناظر بنك سؤاليدر دخی كاهیجه استفسار
معناسنه اولور استفسار دیمك لفظك معناسندن
یاخود وجه تركیبیدن یاخود مجمل تفصیلدن سؤالدر
دخی شو استفسار مناظره ده داخل اولمدی دخی
تفسیر كشافده بو استفسار طولودور دخی بو استفسارده
باسی یوقدور مسؤل عنهك خفاسی عندنده

فصل اعلم ان حاصل

بو فصل ده سن بیل تحقیق دلیلك مقدمه سی
منع حاصلدر دخی بو دلیل نقضی بلكه دلیلِ معللك
دعواسی ابقادیر دخی بو دلیل نقضنك حاصلی
ابطال اولمدی معللك دعواسی ایچون زیرا دلیل
ملزوم اولور دعوی ایچون دخی ملزوم ابطالدن
لازم ابطال لازم كلماز زیرا لازم ایچون ملزوم آخر
اولمقلق جائز اولور لازمك عمومنك جوازنده

جوازنقض ایچون امدی دعوی ایچون دلیل آخر
اولمقلق ممكن جائز اولور دخی بونك كبیجه دیر
یعنی مناقضه ده
معارضه: مساقطه نك حاصلی بن بو مساقطه ایله
اسقاط قصد ایدر دیم دخی ابطال اولور معارضه نك
دلیلی ایله معللك دلیلی دخی عكسی ایله ده اولور
زیرا دلیل صحیح دلیله دلالت ایتمز دلیل صحیحك
مدلولنك خلافی اوزرینه امر بویله اولنجه معللك
مدعاسی بلكه دلیل باقی قالور امدی معارضه نك
حاصلی كیروده كچی كبی ابطال اولمدی معللك
دعواسی ایچون امدی اعتراضاتك اولكی دلیل ایله
مدللك غیری مدعاسی ابطالدر دخی شونه غصب
تسمیه اولنور دخی بو اعتراضاتك اصلی منعدر
زیرا
مانع ایچون سند دخی دلیل واجب اولماز

دخی فن مناظرەدە استقصا مراد ایدن سی

امدی قوانین مناظرەیی تقریر ایچون رسالەمزی

معمولە مز اومین اوزرینه اولسون دخی مستفیدین

اوزرینه اولسون الله عظیم الشان کوزل ایلسون

او مستفیدینك ارشادیی بو ایکی رسالەدن دخی نفع

ووالدم ایچون استغفار ایدن سی اوزرینه اولسون

دخی بزم ایچون جنة ونعم باقیه ایلە دعا ایدن سی اوزرینه

اولسون استقصا واتقان دخی شول سی کم تاسه شکر

ایلیه الله عظیم الشانە شکر ایلمن دخی حمد مولای متعال

حضرتلرینه مخصوصدر اویله الله کم انك عزتی

وجل لیله بو صالحات اولان کتابم تمام اولدی

١٢٢١ سنه

١١٢ ص

یعنی ذکر ایله تقریر قوانینمدن